

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd

Regional tendensrapport 2019

En konstnärspolitisk analys av regionala kulturplaner i Sverige som gäller perioden 2020–2023

KLYS regionala tendensrapport 2019

En konstnärspolitisk analys av regionala kulturplaner i Sverige som gäller perioden 2020–2023

Inom ramen för KLYS regionala samverkansarbete har KLYS under 2019 lämnat remissyttranden över de fyra regionala kulturplaner som remitterades under året, och som börjar gälla från 1 januari 2019. Samtliga planer är fyraåriga och gäller till och med den 31 december 2023. Regionerna listas genomgående i bokstavsordning i denna rapport, som baseras på analyser av följande dokument:

- Kulturplan Region Västerbotten 2020-2023 (dnr: RUN 299-2019)
- Kulturstrategi Västra Götaland och regional kulturplan 2020-2023
- Örebro läns kulturplan 2020-2023 (dnr: 19RS792)
- Kulturplan för Östergötland 2020-2023 (dnr: RUN 2018-180)

Denna rapport är en översiktlig sammanställning och analys, som utgår från både KLYS remissyttranden över kulturplanerna och de färdigremitterade, politiskt beslutade slutversionerna av planerna. Utgångspunkten för KLYS analys är KLYS kultur- och konstnärspolitiska¹ kärnfrågor; bl a professionella kulturskapares villkor, upphovsrätt, avtal och ersättningsnivåer, det regionala samrådsarbetet med professionella kulturskapare och förutsättningarna för regionernas kulturella infrastruktur för professionella kulturskapare.

I KLYS läsning av kulturplanerna undersöks främst de konstnärliga verksamhetsområden som KLYS medlemsorganisationer verkar inom, dvs. ord, ton, bild/form och scen/film. Planernas avsnitt om bl a hemslöjd, kulturarv/kulturmiljö, arkivverksamhet och biblioteksverksamhet har enbart lästs kursivt och ingår inte i denna rapportens analysarbete.

Varje frågerubrik i denna rapport sammanfattas med en beskrivning av de tendenser vi kan avläsa i de aktuella kulturplanerna i relation till varandra, och även till tidigare års kulturplaner från andra regioner/landsting. Rapporten är sammanställd av KLYS regionalpolitiska sekreterare i samarbete med KLYS verksamhetsledare Ulrica Källén och företrädare för KLYS medlemsorganisationer.

Stockholm den 18 december 2019

Carl Liungman
regionalpolitisk sekreterare, KLYS

¹ I denna rapport används genomgående begreppet *konstnärspolitik* i den breda bemärkelsen, dvs. gällande för samtliga konstområden. Konstnärspolitiken är den politik som specifikt hanterar kulturskaparnas villkor och förutsättningarna att vara yrkesverksam inom sitt konstområde, medan *kulturpolitik* som begrepp är generellt övergripande med i första hand ett medborgarperspektiv som bl a hanterar förutsättningarna i stort för tillgången till konst och kultur i samhället. Konstnärspolitiken ingår som en specifik del i den övergripande kulturpolitiken.

Innehåll

1 Övergripande om kulturplanens innehåll och kulturpolitiska begrepp – sidan 3

- 1.1 Kulturplanens innehåll och upplägg: Hur följer kulturplanen verksamhetsområdena i kultursamverkansmodellens förordning? Är alla konstområden med i planen?
- 1.2 Är konstnärspolitiska begrepp och definitioner konsekvent använda i planen? Redogör regionen för begrepp som *professionell kulturskapare*, *konstnärspolitik* och *kulturell mångfald*? Andra begrepp?
- 1.3 Vad sägs i kulturplanen om kulturens och konstens egenvärde samt om konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- 1.4 Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd i kulturpolitiken?

2 Regionens samråd med professionella kulturskapare – sidan 11

- 2.1 Hur beskrivs samrådsarbetet med de professionella kulturskaparna i kulturplanen?

3 Regionens konstnärspolitik – sidan 13

- 3.1 Hur relaterar regionens kulturpolitiska mål och prioriteringar till professionella kulturskapare?
- 3.2 Har kulturplanen ett specifikt avsnitt om professionella kulturskapares villkor?
- 3.3 Beskriver regionen en särskild regional konstnärspolitik? Nämns konkreta konstnärspolitiska insatser för yrkesverksamma kulturskapare?
- 3.4 Finns det målsättningar och konkreta skrivningar om att följa avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare? Lyfts kulturskapares arbetsmiljö? Nämns upphovsrätten i planen?

4 Regionens kulturella infrastruktur – sidan 18

- 4.1 Hur beskrivs regionens kulturella infrastruktur relaterat till de professionella kulturskaparna? Finns det specifika skrivningar om digitalisering, mötesplatser, konstnärresidens etc.?
- 4.2 Hur beskriver kulturplanen relationen mellan professionella kulturskapare och civilsamhällets aktörer?
- 4.3 Lyfts kulturella och kreativa näringar (KKN) specifikt i kulturplanen?
- 4.4 Lyfts samarbeten med andra regioner? Nämns något konkret om interregional verksamhet som gagnar kulturskapare i regionen?
- 4.5 Beskriver kulturplanen specifikt några internationella samarbeten som gagnar kulturskapare i regionen?

5 Regionens kulturpolitik i relation till regional utveckling – sidan 26

- 5.1 Hur relaterar kulturplanen till övergripande regional utveckling?

6 Sammanfattning – sidan 28

- 6.1 Har regionen tagit till sig av KLYS remissyttrande? Några exempel?
- 6.2 Vilket är helhetsintrycket och vad sticker ut i den här kulturplanen?

1 Övergripande om kulturplanens innehåll och kulturpolitiska begrepp

	1.1 Kulturplanens innehåll och upplägg: Hur följer kulturplanen verksamhetsområdena i kultursamverkansmodellens förordning²? Är alla konstområden med i planen?
VÄSTERBOTTEN	Region Västerbottens kulturplan är tydligt insatsorienterad och ger på det stora hela ett mycket ambitiöst och genomarbetat intryck. De professionella kulturskaparna lyfts i ett av de fem huvudmålen för planperiodens kulturutvecklingsarbete. Dokumentet ger ett gediget intryck, men frångår delvis formmässigt normen för många av landets regionala kulturplaners upplägg. Samtliga konst- och kulturområden finns med, men det finns en viss obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak; somligt får väsentligt mer utrymme än annat. Vissa områden och sakfrågor redogörs detaljfattigt (t ex litteraturområdet) medan andra får betydligt mer fördjupande redogörelser. Litteraturen som konstområde har inget eget avsnitt i planen, utan är relativt otydligt disponerat i biblioteksavsnittet. Scenkonstavschnittets uppdelning av teater för sig och musik och dans ihop är något inkonsekvent i hur uppdelningen av konstområden inom scenkonsten brukar presenteras. <i>Dramatik</i> som konstområde och dramatikeryrket nämns i stort sett inte i planen. I planen finns rubriken "Nya och alternativa konst- och kulturformer" och här lyfts <i>spelkultur</i>³ som ett eget verksamhetsområde.
VÄSTRA GÖTALAND	KLYS medlemsorganisationer organiserar ett relativt stort antal professionella kulturskapare bosatta i Västra Götalandsregionen. De senaste åren har regionen visat på en jämförelsevis offensiv regional kulturpolitik med tydligt konstnärspolitiska ambitioner och en rad konkreta insatser för de professionella kulturskaparna, som t ex regionalt styrd kompetensutveckling på scenkonstområdet, ett stärkt MU-avtal för kulturskapare inom bild och form-området och ökade riktade stöd till bl a författare, skribenter och översättare i regionen. Västra Götalandsregionen har denna gång presenterat både en kulturstrategi och en kulturplan i ett kombinerat dokument. Regionen poängterar vikten av en flernivåsamverkan och att kultur och konst har en viktig roll i samhällsbygget. Överlag är dokumentet mycket konstruktivt och tydligt formulerat med vägledande perspektiv och förslag. <i>Konstnärlig kvalitet</i> är ett av de fem huvudperspektiven för regionens kulturpolitik under planperioden. Samtliga konst- och kulturområden finns med, men det råder en viss obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak. Några områden får anmärkningsvärt mer utrymme än andra. Vissa sakfrågor inom kulturområdena redogörs svepande, medan andra får mer fördjupande redogörelser. Bild- och formkonst, gestaltad livsmiljö, slöjd och hantverk ges sammantaget mer utrymme än scenkonst och litteratur.

² I § 8 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det att landstinget ska ansvara för att främja en god tillgång för länets invånare till: 1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet, 2. museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, 3. biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, 4. professionell bild- och formverksamhet, 5. regional enskild arkivverksamhet, 6. filmkulturell verksamhet, och 7. främjande av hemslojd.

³ *Spelkultur* i detta sammanhang omfattar traditionella bordsspel, dator- och tv-spel, levande spel (lajv och rollspel) eller östasiatisk popkultur, fantastik och cosplay. Spelkulturen är kopplad till många traditionella kulturuttryck. Många är verksamma i föreningsform där deltagarna interagerar och är medskapare. Interaktiva och digitala spel är en särskild näring under stark utveckling, ofta med koppling till filmområdet.

	<i>Spelkultur</i> uppmärksammas i kulturplanen, men skrivningarna om spel har ingen egen rubrik, utan står i avsnittet om film. <i>Samtida cirkus</i> lyfts relativt ingående i ett eget avsnitt. Verksamhetsområdena slöjd och hantverk är i KLYS ögon problematiskt att i sak blanda ihop, bl a eftersom gränser mellan professionell verksamhet och amatörverksamhet riskerar att flyta samman. <i>Dramatik</i> som konstområde och dramatikeryrket nämns i litteraturavsnittet, men dramatiken saknas i planens avsnitt om scenkonst.
ÖREBRO LÄN	Region Örebro läns kulturplan sticker ut med att den fäster stor vikt vid ambitionen att skapa ett jämlikt och jämställt kulturliv och en solidariskt fördelad kultur i länet. Planen innehåller ingående redogörelser för den kulturella infrastrukturens organisation i länet. Dock är Örebro läns kulturplan på det stora hela något mer övergripande och allmänbeskrivande till sin karaktär än flera andra regionala kulturplaner. Här finns intressanta skrivningar om breda samhällsfrågor och om den kulturella infrastrukturen i stora drag, men planen kunde fått fler konstruktiva och konkreta förslag för den regionala kulturpolitiken att ta ställning till för den aviserade planperioden. Intrycket av helheten är högst positivt, men upplägget är något splittrat och frångår delvis normen för många av landets regionala kulturplaner idag. Vi uppfattar innehållet på det stora hela som mer redovisande än insatsorienterat, vilket ger ett jämförelsevist tunt helhetsintryck. Planen öppnar för fler frågor än den besvarar. Samtliga konst- och kulturområden finns med, men det finns en viss obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak; somligt får väsentligt mer utrymme än annat. Vissa områden och sakfrågor redogörs detaljfattigt medan andra får mer fördjupande redogörelser. Scenkonstavsnittet är något inkonsekvent och otydligt i hur rubrikuppdelningen av konstområden inom scenkonsten presenteras. Nyskriven dramatik nämns i teateravsnittet, men i övrigt finns det inga skrivningar om dramatikeryrket. Området <i>spelkultur</i> uppmärksammas i ett eget avsnitt.
ÖSTER-GÖTLAND	Region Östergötland har presenterat en ambitiöst formulerad kulturplan. Den är välstrukturerad och ovanligt tydligt inriktad på konstnärspolitik. Planen redovisar tydligt hur den kopplas till relevanta strategidokument och i kulturella sakfrågor till kulturpolitiska mål på nationell och regional nivå. De professionella kulturskaparnas roll i regionens kulturliv betonas mer än i många andra regioners kulturplaner. Främjande av konstnärlig utveckling, konstnärlig kvalitet och kulturell infrastruktur är några av de särskilda prioriteringarna för regionens kulturpolitik under planperioden. En invändning från KLYS är att Östergötlands kulturplan framstår som vag i en del sakfrågor. Planen kunde fått ännu tydligare formulerade åtaganden för planperioden för politikerna att ta ställning till. Insatsförslagen inom de olika verksamhetsområdena är ofta förhållandevis svepande, och formulerade som önskemål snarare än som avsikter, vilket ger intrycket av att kulturplanen är intet förpliktigande, utan mer av ett visionsdokument än just en plan. Vissa konstområden behandlas aningen ytligt, t ex filmen och litteraturen, där det blir svårt att utläsa om flera av de sammanfattande punkterna kommer att betyda någonting konkret under planperioden. Region Östergötland understryker i sin plan samverkan mellan kommuner och region, och vikten av att få mindre kommuner med i det övergripande regionala kulturutvecklingsarbetet även när det gäller professionell kultur och konst. Strukturen för planen följer gängse norm för kulturplaner. Samtliga konst- och kulturområden finns med. <i>Litteratur</i> är ett eget område självständigt från biblioteksverksamheten. <i>Spelkultur</i> uppmärksammas i kulturplanen i avsnittet "Nya konstnärliga uttryck". <i>Dramatik</i> lyfts i avsnittet om litteratur, men nämns bara förbigående i scenkonstavsnittet.

TENDENSER FRÅGA 1.1	Årets fyra undersökta kulturplaner uppvisar en rad likheter. De påminner om varandra i upplägget och är alla relativt omfattande dokument. Region Örebro och Östergötland sticker ut med sina digra och mycket detaljerade innehållsförteckningar. Västra Götalandsregionen är ensam bland de fyra regionerna med att lägga fram en kombinerad kulturstrategi och kulturplan. Ramverket i de fyra planerna följer normen för kulturplaner, med vissa undantag, där Västra Götalandsregionen sticker ut med avsnitt om verksamhetsområden som inte övriga planer har med. Trenden som blev tydlig i 2018 års undersökta kulturplaner håller i sig: Kommunernas verksamheter och samverkan mellan region och kommuner synliggörs mer i planerna än förr. Alla de fyra planerna följer kultursamverkansmodellens förordnings innehåll (se not 2, sid 3) och har konkret tagit med alla konstområden, om än med vissa variationer i rubrikerna. Det råder dock relativt stora olikheter mellan kulturplanerna när det gäller verksamhets- och konstområdena som belyses, och vilket utrymme de olika områdena ges. Precis som förra årets tendensrapport från KLYS påvisade, får <i>litteraturen</i> överlag fortfarande mindre utrymme än andra konstområden. Men trenden som märkts de senaste åren fortsätter: <i>litteratur</i> respektive <i>litteraturfrämjande verksamhet</i> ges separata avsnitt och längre redogörelser än tidigare år. <i>Scenkonsten</i> får i vissa planer anmärkningsvärt mycket större utrymme än andra områden. Området <i>dramatik</i> nämns liksom i tidigare års kulturplaner anmärkningsvärt sällan i planerna. Dramatik tycks i högre grad kopplas till litteraturavsnitten än till scenkonstavsnitten. Samtliga fyra planer är noga med att särskilt lyfta området <i>spelkultur</i>. Liksom i 2018 års undersökta kulturplaner ger en del regioner plats i planerna för nya, unga kulturyttringar. Västerbottens kulturplan har ett avsnitt med rubriken "Nya och alternativa konst- och kulturformer", och Östergötlands plan ett avsnitt som har rubriken "Nya konstnärliga uttryck". Örebro läns kulturplan har ett kort avsnitt med rubriken "Nyskapande och genreövergripande kultur", som dock inte specificerar någon uttrycksform, utan enbart konstaterar vikten av ökad kunskap om nya kulturyttringar (jfr fråga 1.3 nedan).

	1.2 Är konstnärspolitiska begrepp och definitioner konsekvent använda i planen? Redogör regionen för begrepp som <i>professionell kulturskapare, konstnärspolitik⁴ och kulturell mångfald? Andra begrepp?</i>
VÄSTERBOTTEN	Region Västerbottens begreppsanvändning gällande professionella kulturskapare är bra och i stort sett konsekvent i hela planen. Några undantag förekommer; t ex används det i KLYS ögon tveksamma begreppet <i>konstutövare</i>. <i>Konstnär</i> i den breda definitionen förekommer på några ställen, men främst i betydelsen <i>bildkonstnär</i> i avsnittet om bild och form. Regionen gör överlag en tydlig åtskillnad mellan professionella kulturskapare och ideellt verksamma och amatörer i kulturlivet. Planen har en rad skrivingar som lyfter främjandearbete för <i>kulturell och konstnärlig mångfald</i>. Begreppen <i>kulturens egenvärde</i>, <i>konstnärlig kvalitet</i> och <i>konstnärlig frihet</i> lyfts på flera ställen i planen, men det saknas övergripande definitioner av dessa begrepp samt av kultur- och konstbegreppen. Begreppet <i>konstnärspolitik</i> används inte i Västerbottens kulturplan.
VÄSTRA GÖTALAND	Begreppet <i>kulturskapare</i> används inte av Västra Götalandsregionen, varken i kulturstrategi eller kulturplan. I stället används frekvent och i olika former begreppet <i>utövare</i>. Begreppet <i>konstnärspolitik</i> används inte heller. Däremot använder regionen övergripande konstnärsbegreppet i den breda betydelsen. Begreppet <i>kulturell mångfald</i> används inte i planen eller strategin, förutom i avsnittet om internationalisering där en av prioriteringarna är att få mångfald i kulturutbudet. I musikavsnittet talas det om musikalisk mångfald. <i>Konstnärlig kvalitet</i> förekommer på flera ställen i strategin och planen och är ett av planperiodens fem vägledande perspektiv. <i>Konstens egenvärde</i> och <i>kulturens egenvärde</i> lyfts specifikt på några ställen. Begreppet <i>konstnärlig frihet</i> används inte i planen, men på ett ställe talas det om <i>konstens frihet</i>.
ÖREBRO LÄN	Region Örebro län har anammat begreppet <i>kulturskapare</i>, som används konsekvent och på många ställen i planen. Här finns även ett eget avsnitt om professionella kulturskapare. Begreppet <i>konstnär</i> används inte i planen. Inte heller begreppet <i>konstnärspolitik</i> används i planen. Begreppet <i>kulturell mångfald</i> förekommer på ett ställe men då enbart i betydelsen etniska kulturskillnader, och inte gällande en mångfald av konstarter i kulturlivet. <i>Kulturens egenvärde</i> har en egen rubrik i ett avsnitt, och begreppet förekommer även i andra avsnitt. Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer inte i övergripande skrivingar i planen, utan enbart i avsnitten om teater och musik. Begreppet <i>konstnärlig frihet</i> lyfts i skrivingar om armlängds avståndsprincipen.
ÖSTERGÖTLAND	Region Östergötland använder liksom Region Örebro genomgående och frekvent begreppet <i>kulturskapare</i> i sin kulturplan. Begreppet <i>konstnär</i> används på några få ställen, då främst i betydelsen bild- och formkonstnär. Östergötland använder både begreppet <i>konstpolitik</i> (om konstarterna) och <i>konstnärspolitik</i> (om konstnärerna). Båda förekommer flera gånger både i rubriker och i en rad skrivingar. Begreppet <i>kulturell och konstnärlig mångfald</i> lyfts. <i>Kulturens och konstens egenvärde</i> är en egen rubrik i planen. Östergötland talar också om <i>principen om konstens egenvärde</i>. <i>Kulturens egenvärde</i> understryks som ett viktigt begrepp. Både <i>konstnärlig kvalitet</i> och <i>konstnärlig frihet</i> får varsina avsnitt med egna rubriker i planen. I en skrivning talas det även om <i>konstnärlig professionalism och lämplighet</i>.

⁴ Se not 1, sidan 1.

TENDENSER FRÅGA 1.2	Trenden de senaste åren har varit att allt fler regioner börjat använda begreppet <i>kulturskapare</i> i sina kulturplaner, och att detta nu överlag är regel snarare än undantag. Tre av årets fyra regioner i denna rapport är begreppsmässigt lika varandra i hur övergripande och genomgående begreppet kulturskapare används i planerna, och då främst begreppet <i>professionell kulturskapare</i>. Västra Götalandsregionen sticker ut genom att konsekvent undvika begreppet kulturskapare i sin strategi och plan och i stället tala om <i>utövare</i> av olika slag. Begreppet <i>fria professionella kulturskapare</i>, som ofta förekommit i regionala kulturplaner tidigare år, används knappt i kulturplanerna längre. Det talas generellt om <i>det fria kulturlivet</i> eller <i>fria arrangörer</i> men ordet <i>fri</i> utelämnas när det gäller de enskilda kulturskaparna. Ett undantag är Region Örebro län som i någon skrivning talar om just "fria professionella kulturskapare". I Östergötlands plan talas det i en skrivning om <i>fria professionella utövare</i> på musikområdet. Användningen av begreppet <i>konstnär</i> skiftar i de undersökta kulturplanerna. Vi kan konstatera att det fortfarande generellt sett råder en viss begreppsförvirring kring ordet <i>konstnär</i> i en bred bemärkelse. I en och samma kulturplan kan en region använda sig av ordet <i>konstnär</i>, både i den breda bemärkelsen för konstnärligt verksam, och i betydelsen <i>bild- och formkonstnär</i>. Begreppet <i>konstnärspolitik</i> (se not 1, sid 1) förekommer bara i Östergötlands kulturplan och saknas helt i övriga tre planer. Östergötland är noggrannare än övriga tre regioner med att definiera konstnärspolitikens terminologi och lyfter i sin plan både begreppet <i>konstpolitik</i> (om konstarterna) och <i>konstnärspolitik</i> om politiken som rör kulturskaparnas villkor (se not 1, sid 1). Av de fyra regionerna är det Västerbotten och Östergötland som har skrivningar som redogör för begreppet <i>kulturell mångfald</i> i betydelsen att upprätthålla förutsättningar för att en mångfald av konstområden ska kunna finnas och utvecklas i regionen. Liksom vi ofta sett i tidigare års kulturplaner utgår somliga planer enbart från en antropologisk definition av mångfaldsbegreppet. Trenden har varit tydlig de senaste åren att <i>kulturens och konstens egenvärde</i> samt begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer i allt fler regionala kulturplaner. Samtliga undersökta planer i denna rapport har skrivningar som lyfter dessa begrepp. Östergötland och Örebro sticker ut av de fyra med att ha särskilt rubricerade avsnitt om kulturens/konstens egenvärde. Östergötland är ensamt om att i sin plan även tala om <i>principen om konstens egenvärde</i>. Västra Götaland sticker ut med att ha <i>konstnärlig kvalitet</i> som ett specifikt s k vägledande perspektiv för sin kulturpolitik under planperioden.

	1.3 Vad sägs i kulturplanen om kulturens och konstens egenvärde samt om konstnärlig kvalitet och förnyelse?
VÄSTER-BOTTEN	Region Västerbotten lyfter <i>kulturens egenvärde</i> på flera ställen i planen, både konkret under rubriken "Kulturpolitiskt ställningstagande" samt i Mål 5, och övergripande ihop med <i>konstnärlig frihet</i> i skrivningarna om regionens kulturpolitiska mål för planperioden. I Mål 5 hävdas att "kulturens egenvärde är en grundförutsättning för den regionala kulturpolitiken". I övrigt saknar dock kulturplanen fler specifika skrivningar om kulturens egenvärde och något övergripande avsnitt om regionens syn på konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet, och hur den regionala kulturutvecklingen i Västerbotten relaterar till det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse. <i>Konstnärlig kvalitet</i> lyfts i planen kopplat till ett av målen för planperioden: "Region Västerbottens uppdrag är att främja tillgången till ett kulturutbud av hög konstnärlig kvalitet". Vikten av konstnärlig kvalitet påtalas i flera skrivningar om regionalt finansierade verksamheter inom teater, musik och bild- och form. Även inom satsningar på kultur i vården lyfts värdet av konstnärlig kvalitet fram. <i>Konstnärlig förnyelse</i> och <i>nyskapande</i> är begrepp som återkommer i flera olika avsnitt. I avsnittet "Nya och alternativa konst- och kulturformer" påpekas att "nuvarande bidragssystem bör ses över i syfte att möjliggöra för nya konst och kulturuttryck att ta plats på den regionala arenan."
VÄSTRA GÖTALAND	Västra Götalandsregionen lyfter begreppet <i>konstens/kulturens egenvärde</i> i flera olika skrivningar. I kulturstrategin och kulturplanen befästs och värnas egenvärdet i relation till regional utveckling överlag. <i>Konstnärlig kvalitet</i> är ett av de fem vägledande perspektiven för regionens kulturpolitik under planperioden. I kulturstrategin står det: "att värna uppfattningen att kvalitet är ett föränderligt och ifrågasatt, men nödvändigt, mål för kulturpolitiken. Kulturpolitiken kan inte själv åstadkomma konstnärlig kvalitet, men den kan skapa bättre eller sämre förutsättningar för innovation och skapande. En av kulturpolitikens svåraste uppgifter är att vara observant på, och tillräckligt flexibel för att hantera, att det konstnärligt intressanta och nyskapande ofta dyker upp på oväntade ställen." "Västra Götalandsregionen arbetar för ett kulturliv präglad av jämlikhet, hållbarhet, jämställdhet och mångfald, som värnar konstens egenvärde parallellt med de goda effekter som konst- och kulturuttryck har för samhällsutvecklingen." Ett av planperiodens särskilda strategiområden är <i>Gynna nyskapande</i>: "Konst och kultur ska ha förutsättningar att förnyas. Det kan innefatta konstnärligt innehåll, men även forskning, metodik, teknik och organisationsutveckling. Västra Götalandsregionen ska främja förutsättningar för kreativt skapande, relevant forskning och innovativa metoder. Bidra till att förhållandet mellan kulturinstitutioner och det fria kulturlivet kommer till uttryck i produktiv och kreativ samverkan. Stimulera kulturuttryck som utmanar det nuvarande samhället och dess kulturliv. Ha beredskap för de genrer och uttryck vi ännu inte känner till."
ÖREBRO LÄN	Region Örebro läns kulturplan har en bilaga med en sammanställning över hur kulturaktörerna med regional finansiering beskriver utmaningar för att genomföra sina uppdrag samt att arbeta med solidariskt fördelad kultur. Här beskrivs <i>kulturens egenvärde</i> som en utmaning för aktörerna på följande vis: "En fråga som lyfts av flera kulturaktörer i länet handlar om förståelsen för kulturens egenvärde. Kulturens oberoende och kritiska röst riskerar att tystas om den görs till ett instrument för politisk styrning. Det upplevs viktigt att arbetet med solidariskt fördelad kultur inte innebär en sådan styrning."

	När det gäller <i>konstnärlig kvalitet</i> är detta ett regionalt uppdrag för teater-, dans- respektive musikområdet. I teateravsnittet står det att det är "viktigt att Örebro länsteater ges möjlighet att bibehålla det höga yrkeskunnande som säkrar en fortsatt hög konstnärlig kvalitet i framtiden." Uppdraget är: "att erbjuda invånare i Örebro län professionell teater av hög konstnärlig kvalitet." Uppdraget inom musik är: "att erbjuda invånare i Örebro kommun och Örebro län professionell konsertverksamhet av hög konstnärlig kvalitet". På bild- och formområdet påpekas i kulturplanen att länets konsthandläggare "förutom att ta hand om den befintliga konsten, också [ska] hålla sig à jour med samtiden och utöka samlingen med aktuell konst av god kvalitet." I avsnittet med rubriken "Nyskapande och genreövergripande kultur" betonar regionen vikten av att öka kunskapen om nya kulturyttringar: "Region Örebro län har [...] under de senaste åren valt att satsa på ökad kunskap om kultur som ligger i gränzonen för vad som idag betraktas som (regional) kultur samt att stödja genreövergripande kultur."
ÖSTER- GÖTLAND	Region Östergötland påtalar under rubriken "Kulturpolitiskt ramverk" att regionens kulturpolitik vid sidan av principen om armlängds avstånd grundar sig på principen om konstens egenvärde; att det konstnärliga uttrycket är ett mål i sig och att konst och kultur skapas i sin egen rätt. Regionen betonar i planen att <i>kulturens och konstens egenvärde</i> är en viktig sak. Detta definieras specifikt under en egen rubrik i planen. Här påpekas bl a att en instrumentell syn på konst och kultur ska motverkas. Regionen understryker att samverkan med andra samhällsområden är viktigt, men att konsten i första hand är till för sitt egenvärde och inte skapas för att fylla andra behov. En av planperiodens strategiska prioriteringar är <i>att stödja konstnärlig utveckling och främja kvalitet</i>. Här tar regionen avstamp i det nationella målet om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse och lyfter kvalitetsbegreppet under en egen rubrik: "Genom att skapa goda förutsättningar för konstnärligt arbete och värdesätta detta, skapar Region Östergötland en grogrund för att främja kvaliteten inom konstområden. Konstnärlig förnyelse, spets och intressant utveckling uppstår i ett gynnsamt samhällsklimat som värdesätter mångfald och konstnärlig frihet. Konstnärlig kvalitet ska eftersträvas genom att sakkunniga medverkar i bedömningar kring stöd och bidrag. Kvalitetsbegreppet är öppet och dynamiskt, och det är viktigt att det förs en pågående diskussion om vad konstnärlig kvalitet är." Konstnärlig kvalitet betonas också inom regionens koncept "kultur för äldre" i samarbete med kommunerna. I avsnitten om konstområdena i kulturplanen poängteras vikten av konstnärlig kvalitet enbart när det gäller Östgötateaterns verksamhet. Skrivningar som tar upp begreppet <i>konstnärlig förnyelse</i> är få i Östergötlands kulturplan. Ordet <i>nyskapande</i> finns inte ens med i planen.
TENDENSER FRÅGA 1.3	Samtliga fyra regioner lyfter i sina kulturplaner begreppet <i>kulturens/konstens egenvärde</i>, och alla är relativt ingående i sina redogörelser. Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer också i alla planerna, men i olika hög grad och i varierande sammanhang. Västerbotten, Västra Götaland och Östergötland har konstnärlig kvalitet som övergripande prioritering eller mål för kulturutvecklingen under planperioden, medan Örebro län i sin plan enbart lyfter kvalitetsmål inom några av konstområdena. Liksom KLYS kunde konstatera i 2018 års undersökta kulturplaner, är tendensen tydlig att regionerna de senaste åren är noga med att betona <i>kulturens och konstens egenvärde</i> samt fästa stor vikt vid <i>konstnärlig kvalitet</i> i sitt arbete med kulturutveckling. (Jfr fråga 1.2 ovan.) Ordet <i>nyskapande</i> förekommer i tre av kulturplanerna, men Östergötlands plan saknar helt några skrivningar med detta ord. En trend som visat sig i de senaste årens kulturplaner är att regionerna överlag i högre grad än förr lyfter vikten av att den regionala kulturpolitiken följer det nationella målet om att främja konstnärlig kvalitet och förnyelse inom samtliga konstområden.

	1.4 Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd i kulturpolitiken?
VÄSTER-BOTTEN	Remissversionen av Region Västerbottens kulturplan saknade helt några skrivningar om principen om armlängds avstånd. Detta har åtgärdats i slutversionen av planen där det nu står: "Kulturpolitiken i Region Västerbotten bedrivs utifrån principen om armlängds avstånd. Den politiska nivån beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar medan de konstnärliga och kvalitativa bedömningarna överläts till konstnärliga ledare och sakkunniga."
VÄSTRA GÖTALAND	Principen om armlängds avstånd lyfts fram tydligt, både i förordet och på flera ställen i Västra Götalandsregionens kulturstrategi och -plan. I förordet står det: "[Principen] bygger på idén om tillit. Västra Götalandsregionen verkar för att ge förutsättningar och bistår med medel, medan konst- och kulturområdenas utveckling sker hos professionen. Det är kulturens utövare som driver den konstnärliga utvecklingen." I strategin står det: "Varken ägare eller beställare får fatta beslut om eller försöka styra över en utförares konstnärliga innehållsproduktion eller utformning. Utföraren ska kunna verka på behörigt avstånd från den politiska och förvaltningsmässiga makten." I kulturplanens avsnitt om samråd och samverkan står det: "I beredning inför stipendier och utvecklingsprojekt deltar konstnärliga referensgrupper, vars medlemmar utses av centrumbildningarna. Syftet är att förstärka principen om armlängds avstånd, bidra till en mer kvalificerad konstnärlig bedömning och garantera en rättssäker process."
ÖREBRO LÄN	Region Örebro län lyfter armlängds avståndsprincipen redan i förordet med följande formulering: "Principen om armlängds avstånd mellan politik och kulturutövare är en förutsättning för den offentligt finansierade kulturverksamheten." Regionen är noga med att understryka att principen gäller i Örebro läns kulturpolitiska arbete överlag. Principen nämns i rubriken till ett avsnitt om hur den politiska styrningen i länet fungerar på kulturområdet. I avsnittet påpekas att: "Utifrån dessa förutsättningar gäller principen om att armlängds avstånd råder mellan det konstnärliga skapandet, kulturlivet och Region Örebro län. Principen syftar till att ta vara på den konstnärliga friheten, som är en förutsättning för en vital demokrati."
ÖSTER-GÖTLAND	Att principen används i Region Östergötlands kulturpolitiska arbete understryks i kulturplanens avsnitt "Kulturpolitiskt ramverk": "Region Östergötlands kulturpolitik grundar sig på principen om armlängds avstånd och principen om konstens egenvärde. Detta betyder att den politiska nivån inte ska styra den konstnärliga verksamheten eller göra konstnärliga bedömningar." Vidare nämns principen under egen rubrik i avsnittet om regionens strategiska prioritering för planperioden om att främja konstnärlig utveckling och kvalitet: "Region Östergötland vill inom alla konstområden arbeta efter principen om armlängds avstånd. Detta betyder att den politiska nivån inte ska styra den konstnärliga verksamheten eller göra konstnärliga bedömningar." Principen påpekas också i planens avsnitt om museiverksamheten i regionen.
TENDENSER	Principen om armlängds avstånd har kommit att lyftas allt oftare och mer utförligt i regionala kulturplaner de senaste åren. Samtliga av årets fyra undersökta planer lyfter vikten av att principen gäller inom det regionala kulturpolitiska arbetet. Västra Götalandsregionen är något skarpare och mer konkret i saken jämfört med övriga tre kulturplaner, då den redogör ytterst ingående för sina grundliga ambitioner att anamma principen i sitt regionala kulturpolitiska arbete under planperioden.

2 Regionens samråd med professionella kulturskapare

	2.1 Hur beskrivs samrådsarbetet med de professionella kulturskaparna i kulturplanen?
VÄSTER-BOTTEN	Region Västerbotten saknar ännu en formaliserad konstområdesövergripande samrådsgrupp för de professionella kulturskaparna i länet. Regionen är utförlig och transparent i sina redogörelser för dialogarbetet inför framtagandet av kulturplanen. På det stora hela framgår det dock inte i vilken grad regionens professionella kulturskapare, vid sidan av länsinstitutionerna, fått komma till tals i sakfrågor, och hur balansen sett ut mellan hur regionen tagit intryck från de konstnärligt yrkesverksamma och från administrationen av kulturverksamheterna inför framtagandet av kulturplanen. Regionen påpekar i planen att "metodutvecklande insatser för att skapa samrådsformer mellan professionella kulturskapare och andra aktörer är angeläget".
VÄSTRA GÖTALAND	Samverkans- och samrådsarbetet lyfts utförligt och transparent fram i Västra Götalands kulturstrategi/plan. I avsnittet "Hur strategin har arbetats fram" under rubriken "Tillsammans med det fria kulturlivet" framgår det att regionen för att ta fram sin strategi/plan har genomfört konstområdesspecifika dialoger med det fria kulturlivet utslutande via kollektivverkstäder och centrumbildningar, detta med hjälp av särskilda medel från Kulturrådet. Kollektivverkstäder har som funktion att tillhandahålla verkstäder till sina medlemmar. Centrumbildningarna har främst en uppdragsförmedlande och konsulterande roll, och verksamhetens funktion kan skilja sig på olika vis mellan olika konstarter. Något som inte står i planen och som KLYS erfar är att en rad enskilda yrkesverksamma kulturskapare har organiserat sig i en konstområdesövergripande grupp, som dock inte varit aktuell för regionen att föra en separat dialog med. Utöver dialogerna med centrumbildningar och kollektivverkstäder har Västra Götalandsregionen arrangerat fyra stycken s k open hearings för kulturlivet, där synpunkter kunnat lämnas på regionens utvecklingsarbete inför planen. Även ett regionalt kulturting hölls i maj 2018 med diskussioner mellan politiker och kulturliv om konstnärers villkor.
ÖREBRO LÄN	Region Örebro läns kulturplan har ett avsnitt med rubriken "Samverkan och dialog", där regionen övergripande beskriver strukturerna och aktörerna som omfattas av kultursamverkansmodellen och på olika vis ingår i dialogarbetet. Här nämns att föreningen <i>The Art of Sweden</i> består av professionella kulturskapare i länet och är regionens samrådsgrupp när det gäller det professionella kulturlivet. Vidare listar regionen exempel på samverkans- och dialogforum inför planens framtagande. Här nämns bl a regionala referensgrupper kopplat till främjandeverksamhet inom bild och form, dans, film och teater. Som en bilaga till planen beskrivs framtagandet av kulturplanen och dialogarbetet kortfattat under rubriken "Skapandet av kulturplanen 2020-2023". Här står det: "Dialoger genomfördes också med professionella kulturskapare genom The Art of Sweden".
ÖSTER-GÖTLAND	Region Östergötland är liksom övriga av årets undersökta regioner transparent kring samrådsarbetet inför framtagandet av kulturplanen, och ger stort utrymme i planen åt att beskriva dialogarbetet i ett avsnitt med rubriken "Former för Region Östergötlands samråd kring kultur". Dessutom har planen en bilaga med en detaljerad lista över alla samråd och dialoger om kulturlivet som hållits under arbetet med planen.

	Regionen redogör i planen för hur dialoger med professionella kulturskapare genomförts inom varje konstområde, och att ett regionsövergripande open space-möte hållits med kulturskapare. Östergötland saknar dock en konstområdesövergripande mötesform för kulturskaparna, som görs i mindre grupp än ett stormöte.
TENDENSER FRÅGA 2.1	Enligt gällande förordning⁵ för kultursamverkansmodellen ska regioner och landsting inför framtagandet av sina kulturplaner samråda med det professionella kulturlivet. Ingen av de fyra regionerna som undersöks i denna rapport har inrättat formaliserade konstområdesövergripande kulturskaparråd enligt KLYS modell⁶. Östergötland hade en sådan form för samråd med kulturskapare fram till hösten 2018, men har sedan dess valt att ha områdesspecifika dialoger med konstområdenas representanter. Västra Götalandsregionen har, för att ta in synpunkter kring det professionella kulturlivet, ett inarbetat samrådsarbete med centrubildningarnas regionkontor i väst, men ingen ytterligare formaliserad dialog med regionens fria kulturlivs självorganiserade samrådsgrupp. Flera av regionerna har en löpande dialog med KLYS om samrådsarbetet och kontakterna med det professionella kulturlivet i regionen. Region Västerbotten har tidigare aviserat att de planerar att inrätta en konstområdesövergripande samrådsgrupp, dock utan att specificera tidsplan för detta. En tendens som kan utläsas av årets undersökta kulturplaner är att regionerna tycks bli generellt mer transparenta, utförligare och noggrannare med att redogöra för sitt dialogarbete inför framtagandet av kulturplanerna. De olika dialogerna och dialogparterna beskrivs som delar i en helhet i högre grad än vad som gjordes i kulturplaner för några år sedan.

⁵ I § 7 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det: "Landstinget ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället."

⁶ Regioner/landsting har en rad olika arbetsformer för att samråda med kulturlivets aktörer; bl a stormöten, konstområdesspecifika möten och konstområdesövergripande möten, vilket är det som KLYS förespråkar. Ungefär hälften av de tjugo regioner/landsting som ingår i samverkansmodellen har den här sortens formaliserade samråd med referensgrupper eller s k kulturskaparråd, främst med representanter från KLYS medlemsorganisationer inom olika konstarter. De konstområdesövergripande samrådsmötena arvoderas av förvaltningarna enligt KLYS arvodesrekommendationer. Mötena hålls på de regionala kulturförvaltningarna generellt sett 1-3 ggr/år. KLYS tog 2017 fram en s k samrådsguide för kulturskapare och kulturförvaltningar m fl med övergripande riktlinjer för samrådsarbetet med det professionella kulturlivet.

3 Regionens konstnärspolitik

	3.1 Hur relaterar regionens kulturpolitiska mål och prioriteringar till professionella kulturskapare? 3.2 Har kulturplanen ett specifikt avsnitt om professionella kulturskapares villkor? 3.3 Beskriver regionen en särskild regional konstnärspolitik? Nämnas konkreta konstnärspolitiska insatser för yrkesverksamma kulturskapare?
VÄSTERBOTTEN	3.1 Region Västerbottens kulturplan är väldigt konkret när det gäller hur regionens kulturpolitiska mål kopplas till professionella kulturskapare. Under planperioden ska Västerbottens kulturpolitik styras utifrån fem övergripande mål. Ett av dessa (Mål 4) har rubriken "Goda villkor för professionella kulturskapare ger ett utbud av hög kvalitet". Inom ramen för detta mål listas några insatser för planperioden, bl a "att underlätta för professionella kulturskapare att verka i regionen", att "genom interregional samverkan stärka norra Sveriges kulturskapare", samt att "utveckla metoder för samråd mellan professionella kulturskapare och andra aktörer". 3.2 Ja, Region Västerbottens kulturplan har ett avsnitt med rubriken "Professionella kulturskapare och konstnärligt skapande" där det konstateras att kulturskaparna utgör en viktig resurs för regionens kulturliv. När det gäller konkreta konstnärspolitiska insatser som gagnar de yrkesverksamma kulturskaparna är Västerbottens plan ganska otydlig, med undantag för bild- och formområdet, där regionen är mycket mer utförlig och konkret än inom övriga konstområden. 3.3 Inom de olika konstområdena lyfts en rad s k "utvecklingsområden" för planperioden. Några exempel på konstnärspolitiskt orienterade insatser är: skapa en Artist In Residence (AIR) inom berättande vid Västerbottensteatern, vidareutveckla samarbetsrutiner och turnéstrukturer för opera och främja återväxt hos unga arrangörer, stöd för unga dansarrangörer och återväxt i arrangörsledet för dans, stärka och utveckla Riksteaterns nätverk och kompetensutveckling för unga arrangörer i regionen. I interregional samverkan förstärka tillgången till professionell scenkonst genom arrangörsutveckling och resursförstärkning. Regionen vill satsa på konstkonsulentverksamheten genom långsiktiga strategier för att främja bild- och formkonstområdet och konstnärernas förutsättningar och arbetsvillkor, samt satsa på residensprogram och produktionsplatser. Regionens bild- och formkonstnärer ska bättre synas i yrkesmässiga sammanhang nationellt och internationellt. Ska satsas på digital tjänst för att synliggöra konstområdet och de yrkesverksamma bild- och formkonstnärerna i regionen.
VÄSTRA GÖTALAND	3.1 Fem perspektiv är vägledande för Västra Götalands kulturpolitik under planperioden. Ett av dessa är "Konstnärlig kvalitet", där regionen lyfter förutsättningar för skapande av konst. Kopplade till dessa fem perspektiv är fem strategiska områden inom vilka en rad fokusområden specificeras i strategin/planen. Ett av fokusområdena är: "Stärka konstnärers villkor och erkänna ideella krafter". Regionen har också som fokus att "gynna nyskapande" inom konst och kultur genom att främja förutsättningarna för kulturskapare och förbättra samverkan mellan kulturinstitutionerna och det fria kulturlivet. 3.2 Nej, Västra Götalandsregionens kulturstrategi/-plan har en något annorlunda struktur än övriga tre kulturplaner och har inget särskilt rubricerat avsnitt om professionella kulturskapare. Däremot är avsnitten om respektive konstområde omfattande och detaljerade i redogörelser för flera olika konstnärspolitiska sakfrågor. 3.3 Av de prioriteringar för planperioden som regionen listar i avsnitten om konstområdena kan nämnas: • Musik: Bidra till musikklivets professionalisering genom att förstärka regionala stödfunktioner och möta behov av kompetensutveckling inom projektledning, internationalisering och konstnärlig

	utveckling. Stödja digitalisering och teknisk innovation inom musikfältet, både för att bredda tillgången till musik och för den konstnärliga utvecklingen. • Dans: Verka för att etablera en produktionsmiljö för de fria professionella dansaktörerna samt för en masterutbildning i koreografi på Göteborgs universitet. • Bild och form: Stärka Västra Götaland som arena för produktion av och möten med samtida bild- och formkonst genom höjd MU-ersättning, kompetensutveckling, residens och satsningar på offentlig konst. • Slöjd och hantverk: Främja formgivning, slöjd och hantverk genom samverkan mellan utövare, intresseorganisationer, företag och forskning samt genom att matcha hantverkskunnande med industrins och besöksnäringens behov. • Film: Utveckla Västra Götaland som filmregion genom att i samverkan förbättra infrastrukturen, kompetensutveckla filmarbetarna och stärka förutsättningarna för talang- och idéutveckling. Medverka till att ge konstnärer från olika discipliner möjlighet att utveckla nya berättelser med hjälp av digitala verktyg och kompetenser. • Litteratur: Skapa bättre yrkesmöjligheter för dramatiker, författare och översättare i Västra Götaland genom att initiera branschmöten, nätverksträffar och samverkansplattformar och med särskilt fokus på de som skriver på de nationella minoritetsspråken och annat språk än svenska.
ÖREBRO LÄN	3.1 Det är svårt att i Region Örebro läns kulturplan hitta skrivningar som klargör hur de professionella kulturskaparna kopplas till övergripande målsättningar för regionens kulturpolitik för planperioden. Jämfört med övriga undersökta planer är det mer svepande formuleringar i denna kulturplan, där det bl a talas om att "utvecklingen av den offentligt finansierade kulturen i Örebro län drivs framåt av tre olika kraftfält: Kulturen, Människan och Samhället." 3.2 Ja, Region Örebro läns kulturplan har ett avsnitt med rubriken "Professionella kulturskapare i länet". I planen står det om kulturskaparna att: "Region Örebro län bidrar till professionella kulturskapares möjligheter att verka i länet främst genom att upprätthålla och utveckla den befintliga kulturella infrastrukturen, till stor del inom kultursamverkansmodellen. Andra exempel är fördelning av utvecklingsmedel, stipendier och stöd till annan utveckling som kulturella kreativa näringar, arbetet med kultur och hälsa och mer professionell kultur i skolan." 3.3 Jämfört med övriga planer i denna rapport är Region Örebro läns inte lika konstnärspolitiskt konkret. Det är svårt att hitta några skrivningar i planen som innehåller sakspecifika konstnärspolitiska satsningar. Många skrivningar handlar mer övergripande om utveckling av olika delar av regionens kulturella infrastruktur.
ÖSTER-GÖTLAND	3.1 Region Östergötland har, liksom Region Västerbotten, väldigt konkreta kopplingar i sin kulturplan mellan regionens kulturpolitiska mål/prioriteringar för planperioden och de professionella kulturskaparna. En av de strategiska prioriteringarna för planperioden är "Stödja konstnärlig utveckling och främja kvalitet" (prioritering nr 3). Östergötlands kulturplan är den allra tydligaste av de fyra planerna i denna rapport när det gäller att lyfta kulturskaparnas villkor och kulturskaparnas roll/del i den regionala kulturella infrastrukturen. I planen betonas att regionen och kommunerna gemensamt i dialog har kommit fram till att det under planperioden är viktigt att skapa förutsättningar för professionella kulturskapare att verka i Östergötland, och att utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan. 3.2 Nej, Region Östergötland har inget särskilt rubricerat avsnitt om professionella kulturskapare, men i flera skrivningar och avsnitt i planen redogörs för kulturskapares perspektiv och intressen inom kulturpolitiken, bl a i avsnitt 1 "Region Östergötland möter framtiden med kultur". Östergötlands plan hör till en av de kulturplaner de senaste åren som allra bäst lyft och formulerat konstnärspolitiska perspektiv på regional kulturpolitik. I avsnittet "Stödja konstnärlig utveckling och främja kvalitet" redogör regionen ytterst ingående för konstnärspolitiska frågor. 3.3 Kompetensutveckling för kulturskapare lyfts under egen rubrik, vilket görs i relativt få kulturplaner. Här påpekas bl a att: "Region Östergötland vill främja möjligheter till utbildning och kompetensutveckling för professionella kulturskapare. Samverkan mellan kulturinstitutioner och professionella kulturskapare som finns utanför institutionerna ska eftersträvas."

	Även residensverksamhet för kulturskapare lyfts under en egen rubrik. Här konstateras att: ”Konstnärliga residensprogram stärker de professionella kulturskaparnas arbetsmarknad, och bidrar till utveckling av lokalsamhällen. Region Östergötland vill utveckla former för konstnärsresidens inom flera konstområden för att öka den konstnärliga närvaron i länet, och stimulera till ökat utbyte nationellt och internationellt.” När det gäller inom vart och ett av de olika konstområdena listar Region Östergötland i planen sammanfattande avsikter för planperioden: • Scenkonst: Utveckla samarbete mellan scenkonstinstitutioner och professionella kulturskapare inom scenkonst. Stärka möjligheterna för professionella kulturskapare inom scenkonst att vara verksamma i länet. • Teater: Utveckla en mötesplats för professionella teateraktörer i länet. Utveckla stöd för professionella teateraktörer i länet. • Dans: Stärka de professionella dansaktörernas möjligheter och villkor för att verka kontinuerligt i Östergötland. Utveckla och upprätthålla samarbeten inom dans med kommuner, institutioner och organisationer regionalt, nationellt och internationellt. Erbjud kompetensutveckling för dansaktörer och arrangörer. • Samtida cirkus: Stärka de professionella cirkusaktörernas möjligheter och villkor att vara verksamma i Östergötland. • Film: Stärka kopplingen mellan talangutveckling och professionell film. Arbeta med förutsättningarna för professionell filmproduktion. Utveckla filmens potential som kulturell och kreativ näring. • Bild och form: Utveckla samverkan mellan de större institutionerna inom konstförmedling i länet. Stärka samverkan med och mellan aktörer inom samtidskonst och länets koppling till nationell och internationell konstscen. Kartlägga aktörer inom bild- och formområdet på landsbygden och utifrån detta formulera strategiska insatser. Utveckla arbetet inom platsutveckling i samverkan med andra regionala aktörer. • Litteratur: Stärka litteraturens ställning tillsammans med litteraturområdets aktörer. Utveckla bibliotekens arbete med litteraturen som konstform. Stödja nätverk mellan professionella litterära utövare. Utveckla dialogen med de organisationer som företräder de professionella litterära utövarna.
TENDENSER FRÅGA 3	Två av planerna (Region Västerbotten och Region Örebro län) har specifikt rubricerade avsnitt om professionella kulturskapare. De andra två (Västra Götalandsregionen och Östergötland) har inte det. De senaste årens undersökta kulturplaner har visat på en trend med ett generellt starkare konstnärspolitiskt anslag; att planerna mer konkret lyfter de professionella kulturskaparnas villkor som ett särskilt prioriterat område bland övergripande kulturpolitiska mål, strategier eller utvecklingsområden. Flera regionala kulturförvaltningar visar på en högre kompetens i, och större intresse för sakfrågor som rör yrkesperspektiven för kulturskaparna och hur viktiga goda förutsättningar för kulturskapares yrkesutövning är för den övergripande utvecklingen av regional kulturell infrastruktur. Kompetensutveckling för kulturskapare lyfts under egen rubrik i Region Östergötlands plan, som är den konstnärspolitiskt tydligast formulerade kulturplanen av de fyra. Region Västerbotten framhäver också specifikt konstnärspolitiska perspektiv i det att främjande av de professionella kulturskaparnas villkor lyfts fram som ett av planperiodens övergripande mål.

	3.4 Finns det målsättningar och konkreta skrivningar om att följa avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare? Lyfts kulturskarpes arbetsmiljö? Nämns upphovsrätten i planen?
VÄSTER-BOTTEN	I ett av de övergripande målen för Region Västerbottens planperiod poängterar regionen följande: ”Viktiga ingångar för att stödja professionella kulturskapare är att följa generella upphovsrättsliga frågor och beakta avtalsenliga ersättningsregler.” Konstområdesspecifikt är det bara på bild- och formområdet som regionen preciserar sig kring avtal och ersättningar: ”Den regionala nivån arbetar för att olika avtal som MU-avtal och regler som enprocentregeln efterlevs.” ”Viktiga ingångar för att stödja den professionella bild- och formverksamheten är att det finns utställningslokaler och att medverkans- och utställningsersättning enligt MU-avtalet efterlevs. Likaså är det viktigt att enprocentregeln tillämpas för konstnärlig gestaltning vid ny- och ombyggnation på kommunal och regional nivå.” ”Konstkonsulenter ska verka för ökad förståelse för konstnärernas arbetssituation och en implementering av MU-avtalet (medverkans- och utställningsersättning) samt enprocentregeln vid ny- och ombyggnationer på regional och kommunal nivå genom dialoger och kompetenshöjande insatser.” Det står inget i kulturplanen om kulturskarpes arbetsmiljö.
VÄSTRA GÖTALAND	KLYS noterar att varken ordet <i>rekommendationer</i> eller ordet <i>avtal</i> förekommer i Västra Götalandsregionens kulturstrategi/-plan. Det saknas övergripande skrivningar om att vid anlitande av professionella kulturskapare följa avtal- och ersättningsnivåer enligt branschrekommendationer. Däremot är regionen noga med att lyfta MU-avtalet och enprocentregeln på bild- och formområdet: ”För att göra Västra Götaland till en attraktiv produktionsplats för samtida konst har kulturnämnden successivt ökat stödet för medverkans- och utställningsersättning (MU-ersättning) till konstinstitutioner med regionala uppdrag och avser att fortsatt medverka till förbättrade villkor för bildkonstnärer i Västra Götaland.” En av regionens prioriteringar för planperioden inom bild och form är ”att stärka Västra Götaland som arena för produktion av och möten med samtida bild- och formkonst genom höjd MU-ersättning”. Vidare betonas i planen att: ”Under perioden ska regionens olika verksamheter väsentligt bidra till att öka kunskapen om enprocentregeln, upphandling och juridiska frågor som efterfrågats av kommunerna.” Upphovsrätten nämns i strategin/planen i olika skrivningar som gäller digitalisering, men det saknas konkreta formuleringar om att regionen avser att följa upphovsrätten i all offentligt finansierad och arrangerad kultur: ”Förändringar kopplade till digitalisering och upphovsrätt utmanar förutsättningarna för de professionellt verksamma.” I avsnittet om litteratur påpekas att: ”Upphovsrätten behöver i digitaliseringens tidevarv stärkas och värnas men också uppdateras utifrån en förändrad produktion, distribution och marknad.” Arbetsmiljö lyfts i planen i generella ordalag: ”Västra Götalandsregionen ska medverka till att skapa arbetsmiljöer och sammanhang där respekt råder och som inte accepterar några former av diskriminering och trakasserier.”
ÖREBRO LÄN	Region Örebro län är noga med att i planen redogöra för professionella kulturskapare villkor och arbetsmiljö, och hänvisar bl a till KLYS rekommendationer när det gäller ersättningar och avtal. I planen hävdas bl a att professionella kulturskapare har rätt till anständiga anställningsformer. Vidare sägs att: ”Region Örebro län har också som krav att professionella kulturaktörer som får regionala verksamhetsmedel eller anlitas för kulturuppdrag ska ersättas enligt gällande kollektivavtalsnivåer och andra rekommendationer. Professionella kulturaktörer som anlitas av Region Örebro län ska ha en trygg och god

	arbetsmiljö. Ett annat område att fortsätta att bevaka är upphovsrätten och vikten av att värna den i all offentligt finansierad kultur.” Bättre förutsättningar för konstnärer verksamma inom bild och form lyfts fram särskilt med fokus på enprocentregeln, men det framgår inte i planen hur regionen ska se till att MU-avtalet följs i praktiken. Det påpekas att ”utvecklingsledaren för bild och form sprider kunskap om enprocentregeln, licensavtal med Bildupphovsrätt, MU-avtalet med mera till länets kommuner”.
ÖSTER-GÖTLAND	Region Östergötland är mycket tydlig med detta i sin plan och hänvisar bl a till KLYS: ”Region Östergötland ska verka för att ersättningar och arvoden inom alla konstområden följer givna rekommendationer från branschorganisationer som KLYS (Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd), Sveriges Författarförbund med flera. Vidare att offentlig regional kulturverksamhet följer gällande kollektivavtal. Region Östergötland ska värna och följa gängse regler för upphovsrätt i all offentligt arrangerad kultur.” Som konkreta ”viljeavsikter” för planperioden listar regionen bl a följande saker: • Skapa goda förutsättningar för att professionella kulturskapare inom olika konstområden ska kunna verka i länet • Verka för att ersättningar och arvoden till professionella kulturskapare inom alla konstområden följer givna rekommendationer från branschorganisationer • Värna och följa gängse regler för upphovsrätt i all offentligt arrangerad kultur • Inspirera till en medveten konst- och konstnärspolitik i kommunerna Det står inget i kulturplanen om kulturskapares arbetsmiljö.
TENDENSER FRÅGA 3.4	Tre av kulturplanerna (Västerbotten, Örebro län, Östergötland) lyfter konkret vikten av att följa avtal och ersättningsnivåer för professionella kulturskapare i offentligt finansierad och arrangerad kultur. Västra Götalandsregionens kulturplan saknar motsvarande övergripande skrivningar om detta, men är noga med att lyfta saken när det gäller bild- och formområdet (MU-avtalet, enprocentregeln). I vissa av kulturplanerna har vi noterat att en del skrivningar om avtal och ersättningar till kulturskapare helt saknades i remissversionen och lades till i planerna efter remissperioden, sannolikt på direkt inrådan i KLYS remissvar (jfr fråga 6.1 nedan). Det är förhållandevis mycket fokus i kulturplanerna på bild- och formområdet, med detaljerade skrivningar om bl a MU-avtalet och enprocentregeln, medan andra konstområden inte alls ges motsvarande utrymme eller liknande detaljbeskrivningar av särskilda regionala insatser. KLYS ser självfallet mycket positivt på de ofta detaljrika avsnitten om satsningar på bild och formområdet, särskilt som detta område nu ingår formellt i samverkansmodellens förordning, men på det stora hela borde regionerna bli bättre i sina kulturplaner på att mer konkret påtala vikten av att följa avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare inom övriga konstområden, som t ex musik och litteratur. Skrivningar om <i>upphovsrätten</i>, som för några år sedan knappt nämndes överhuvudtaget i kulturplanerna, finns med i samtliga fyra planer. Dock är Västra Götalandsregionen otydligare än övriga tre regioner när det gäller om regionen avser att följa upphovsrätten i offentligt finansierad och arrangerad kultur. Skrivningar om att värna om en god arbetsmiljö för kulturskapare i offentligt arrangerad kultur har knappt funnits i tidigare års kulturplaner. Detta är också något KLYS börjat poängtera i remissvaren på senare år, vilket sannolikt också är anledningen till att arbetsmiljö lyfts i två av kulturplanerna (Västra Götaland och Örebro län).

4 Regionens kulturella infrastruktur⁷

	4.1 Hur beskrivs regionens kulturella infrastruktur relaterat till de professionella kulturskaparna? Finns det specifika skrivningar om digitalisering, mötesplatser, konstnärsresidens etc.?
VÄSTER-BOTTEN	Begreppet kulturell infrastruktur är flitigt förekommande i Västerbottens kulturplan. I en övergripande mening gällande tillgång till kultur och jämlikhet i kulturlivet utgör kulturell infrastruktur planperiodens regionala mål 1. Främst lyfts arrangörsutveckling och digitalisering fram. I skrivningarna om arrangörsledet påpekas vikten av att utveckla samverkan mellan samtliga aktörer i kulturlivet, inklusive de professionella kulturskaparna, samt att utveckla stöd till unga arrangörer för en återväxt av arrangörsledet i framtiden. Region Västerbotten vill skapa bättre förutsättningar för residensverksamhet genom utvecklad dialog på nationell nivå. Flera av regionens kommuner undersöker möjligheter att utveckla residensverksamheter för yrkesverksamma kulturskapare. Platser som på olika sätt syftar till att underlätta för kulturskapares arbete. Både centrumbildningarna och de regionala kulturkonsulenterna lyfts fram i planen som en viktig resurs bl a för kulturskaparna i Västerbotten. Under planperioden ska konstkonsulentverksamheten verka för att utveckla ett residensprogram i samarbete med olika aktörer i minst tre kommuner, samt stödja och utveckla initiativ för produktionsplatser (ateljéer och kollektiva verkstäder). Det påpekas också att regionens konstföreningar står för en betydelsefull del av infrastrukturen på konstområdet. Mobilitetsstöd till bild- och formkonstnärer är tillsammans med en utveckling av en digital plattform ett första steg mot uppbyggnad av ett resurscentrum för konst i Västerbotten. Region Västerbotten ser ett behov av att tydliggöra centrumbildningarnas roll i relation till den regionala nivån för att gemensamt verka för bättre förutsättningar och villkor för professionella kulturskapare. På filmområdet lyfts resurscentrum Film i Västerbottens verksamhet.
VÄSTRA GÖTALAND	Västra Götalandsregionens kulturstrategi och -plan är tydlig med att på en helsida i dokumentet framhäva strukturen för den man kallar "kulturens infrastruktur" i regionen. Inom scenkonstområdet (teater, dans, samtida cirkus) lyfter planen de fria professionella teatergruppernas betydelse för regionens kommuner. Det påpekas också att regionala teaterkonsulter, riksteaterföreningar och arrangörstöd spelar en roll i "att barn och vuxna kan uppleva teater av hög kvalitet". Prioriteringar inom scenkonst för planperioden är att förstärka infrastrukturen av spelplatser och arrangörer, utveckla turnéverksamheter med fokus på professionell teater för barn och unga, samt att fördjupa och skapa nya samarbeten mellan scenkonstinstitutioner, arrangörer och det fria kulturlivet i hela regionen. För bild- och formområdet är en av utmaningarna att samordna och kraftsamla för att stärka bild- och formkonstnärer genom att öka samarbetet mellan akademi och offentliga aktörer. En annan utmaning är att i dialog med kommunerna betona vikten av billiga lokaler och ateljéer för konstnärlig verksamhet. I planen konstateras att det regionala stödet till kollektivverkstäder har ökat, vilket gör det möjligt att producera och visa konst i hela regionen, samt att stärka arbetsvillkoren för utövande konstnärer. Det

⁷ Den kulturella infrastrukturen kan sägas utgöras dels av kulturinstitutioner av olika slag som är mer eller mindre offentligt finansierade (från statligt, regionalt eller kommunalt håll) samt andra lokaler för mötesplatser och andra arbetsplatser t ex replokaler, verkstäder, träningslokaler och inspelningsstudios), dels de kulturverksamheter som utgörs av olika satsningar på kulturskapares villkor runt om i landet såsom kompetensutvecklingsinsatser, centrumbildningar, inkubatorer osv och det s k "fria" kulturlivet. (källa: www.klys.se)

	påpekas vidare att centrumbildningarna stöttar sina medlemmar genom kompetensutveckling och internationella satsningar. När det gäller litteratur lyfter planen att öka antalet angelägna forum för det offentliga samtalet genom samverkan och infrastruktur mellan olika aktörer inom litteratur. Film: Utveckla Västra Götaland som filmregion genom att i samverkan förbättra infrastrukturen, kompetensutveckla filmarbetarna och stärka förutsättningarna för talang- och idéutveckling. När det gäller digitalisering har Västra Götalandsregionen som särskilt utpekad ambition för planperioden att "nyttja tekniken", "stärka den digitala kompetensen" i regionen och "använda digitaliseringens revolutionerande möjligheter vad gäller skapande, förmedling av och deltagande i konst- och kulturlivet. Driva utvecklingen framåt, inte minst inom områden där omvärlden kräver nya kunskaper och kompetenser. Digitalisering pekas i planen ut som "ett verktyg för konstnärlig utveckling, tillgänglighet och delaktighet för såväl ideell som professionell kulturverksamhet". Digitalisering ingår i prioriteringarna för både scenkonst och musik: - "medverka till den digitala utvecklingen och öka tillgängligheten till teaterföreställningar genom samarbeten med organisationer med kompetens inom tillgänglighet och teknik" - "stödja digitalisering och teknisk innovation inom musikfältet, både för att bredda tillgången till musik och för den konstnärliga utvecklingen"
ÖREBRO LÄN	Övergripande lyfter Region Örebro län i sin kulturplan kopplingen till länets regionala utvecklingsstrategi och konstaterar: "Att stärka länets kulturella infrastruktur är en förutsättning för att länet ska kunna leva upp till de nationella kulturpolitiska målen och sitt åtagande inom kultursamverkansmodellen att främja en god tillgång till kultur." Kopplat till de långsiktiga strategiska inriktningarna i den regionala utvecklingsstrategin understryker regionen vikten av att inom ramen för kultursamverkansmodellen upprätthålla och utveckla en väl fungerande kulturell infrastruktur inom de olika kulturområdena. Som del i denna infrastruktur pekar regionen på bl a fördelning av utvecklingsmedel, stipendier till kulturskapare och stöd till kulturella och kreativa näringar och mer professionell kultur i skolan. Nätverket för regional kulturutveckling är ett nätverk för främjandeverksamhet (utvecklingsledare och konsulenter) inom amatörteater, amatörmusik, biblioteksutveckling, bild och form, dans, film, litteratur, musik, teater och slöjd. Nätverket arbetar systematiskt och strategiskt tillsammans för kulturutveckling i länet. Det regionala uppdraget är att tillsammans: • vara en plattform för utveckling, lärande, samverkan och omvärldsbevakning • stärka den sammantagna kulturella infrastrukturen i ett gemensamt utvecklingsarbete • möjliggöra för fler i länet att ta del av och utöva kultur • nå en jämställd och jämlik tillgång till kultur i länet med ett särskilt fokus på barn och unga. • stödja det regionala utvecklingsarbetet där kultur kopplas samman med andra samhällssektorer. Region Örebro län vill att nätverket för regional kulturutveckling under planperioden ska utveckla och stärka samverkan med länets kommuner.
ÖSTER-GÖTLAND	En av Region Östergötlands fem övergripande strategiska prioriteringar för planperioden är "att utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan". Här formulerar regionen några huvudavsikter för planperioden: • Skapa en väl utbyggd och genomtänkt kulturell infrastruktur av kulturverksamheter i länet • Stimulera till ökat samarbete mellan de regionala kulturinstitutionerna och det fria kulturlivet samt främja att resurser inom exempelvis lokaler, teknik, dekor, transport, logistik, kontaktnät kommer fler till del • Stärka strukturer för arrangörskap inom alla konst- och kulturområden

	• Stärka interregional och internationell samverkan inom alla konst- och kulturområden Region Östergötland lyfter fram vikten av utveckling av konstnärliga residensprogram för att de bl a bidrar till utveckling av lokalsamhällen. Regionen vill under planperioden ”utveckla former för konstnärsresidens inom flera konstområden för att öka den konstnärliga närvaron i länet, och stimulera till ökat utbyte nationellt och internationellt”. När det gäller inom vart och ett av de olika konstområdena listar Region Östergötland i planen sammanfattande avsikter för planperioden. Bland dem är följande de mest konkreta gällande stärkt kulturell infrastruktur: • Scenkonst: Främja samarbeten som stärker arrangörsledet. • Teater: Utveckla en mötesplats för professionella teateraktörer i länet. Stödja Östgötateaterns möjligheter att skapa experimentscener och produktioner för turné i länet. • Musik: Undersöka och pröva förutsättningar för att skapa en genreövergripande plattform för musik i Östergötland i samarbete med regionala och nationella aktörer. Skapa bättre möjligheter för musikarrangörer att utvecklas i länet. Stödja Norrköpings Symfoniorkesterns (SON) arbete med att nå ut till nya publikgrupper och skapa produktioner för turné i länet. • Dans: Utveckla och upprätthålla samarbeten inom dans med kommuner, institutioner och organisationer regionalt, nationellt och internationellt. Utveckla arrangörsledet för att erbjuda en levande dansscen i hela regionen. Arbeta för tillgång till lokaler och mötesplatser för danskonsten. • Samtida cirkus: Upprätthålla och utveckla samarbeten inom samtida cirkus med kommuner, institutioner och organisationer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Utveckla arrangörskap. • Film: Utveckla den lokala och regionala infrastrukturen inom film och rörlig bild i samverkan med kommuner. Skapa möjligheter för interregionalt, nationellt och internationellt utbyte inom film. Stödja visningsaktörer och möjliggöra visning av kvalitativ film. • Bild och form: Skapa förutsättningar för fler konstprojekt i länet som når en bred publik. Utveckla samverkan mellan de större institutionerna inom konstförmedling i länet. Stärka samverkan med och mellan aktörer inom samtidskonst och länets koppling till nationell och internationell konstscen. Stödja utställningsarrangörer för konst. Utveckla arbetet inom platsutveckling i samverkan med andra regionala aktörer. • Litteratur: Utveckla bibliotekens arbete med litteraturen som konstform. Främja ett brett urval av litterära scener. Stödja nätverk mellan professionella litterära utövare. Profilera Östergötland som litterärt landskap genom att synliggöra författarskap, verk och litterära platser.
TENDENSER FRÅGA 4.1	Begreppet kulturell infrastruktur har kommit att användas i högre grad än förr i kulturplanerna, och infrastrukturen lyfts fram mer bokstavligt och konkret i planernas upplägg. Liksom i 2018 års tendensrapport kan vi konstatera att utveckling av residensverksamheter och arrangörsled är högt på agendan i regionernas kulturplaner. Planerna innehåller inte särskilt mycket konkreta skrivningar om att utveckla mötesplatser för kulturen i regioner och kommuner. Centrumbildningarnas betydelse i den kulturella infrastrukturen påpekas särskilt i Region Västerbottens och Västra Götalandsregionens planer. Den sistnämnda lyfter även kollektivverkstädernas betydelse för bild- och formområdet.

	4.2 Hur beskriver kulturplanen relationen mellan professionella kulturskapare och civilsamhällets aktörer?
VÄSTER-BOTTEN	Region Västerbotten har inget särskilt avsnitt i kulturplanen om civilsamhället eller ideella kulturlivet, men regionen gör i planen överlag en tydlig åtskillnad mellan professionella kulturskapare och ideellt verksamma och amatörer i kulturlivet. Ordet <i>amatörkultur</i> förekommer väldigt lite i planen; enbart i några skrivelser om folkbildning, samt i avsnittet om film, där distinktionen professionell och amatör understryks. Däremot är ordet <i>ideell</i> flitigt förekommande i planen, och uttrycket "de ideella krafternas betydelse" förekommer i några olika skrivelser i avsnitten om kommunernas kulturliv. I skrivelser om dialogarbetet inför planen nämns professionella kulturskapare och civilsamhället som skilda entiteter.
VÄSTRA GÖTALAND	Ett av regionens strategiska områden för planperioden är: "Stärka konstnärers villkor och erkänna ideella krafter". Här understryker regionen att det är viktigt att främja både professionella kulturskapare och det ideella kulturlivet. Regionen kommer att ha ett särskilt fokus på insatser för vuxna ideella kulturutövare och samarbeten mellan det ideella kulturlivet, det professionella kulturlivet och offentliga aktörer. Ett annat utpekade strategiska område för planperioden är "Vidga deltagandet". Här påpekas att regionen ska: "Undersöka den ideella kulturens roll för ett inkluderande kulturliv i samspel med det professionella kulturlivet."
ÖREBRO LÄN	Region Örebro län är i sin kulturplan tydlig med distinktioner mellan professionellt och ideellt kulturliv, och med att poängtera det viktiga samspelet mellan dem i det regionala kulturlivet. I planens förord påpekas att "den regionala professionella kulturen ska fortsätta sträva efter spets i samspel med civilsamhälle och amatörkultur." I inledningen av avsnittet om den kulturella infrastrukturen poängteras följande: "För ett levande kulturliv är det viktigt med samtliga delar och samverkan dem emellan. Det behövs både professionell kultur och amatörkultur." Liksom i Västerbottens kulturplan gör Region Örebro län i sin plan tydlig åtskillnad i definitionerna av och redogörelserna för professionella kulturskapare och det ideellt drivna kulturlivet och amatörkulturen. Inom konstområdena har regionen till och med särskilda rubriker för bl a amatörteater och amatörmusik, så det inte finns några oklarheter kring gränsdragningarna mellan professionell kultur och utövande av kultur på andra nivåer.
ÖSTER-GÖTALAND	I planens förord påpekas: "Östergötland är också ett län fullt av småskaligt engagemang, där ideella föreningar och civilsamhälle gör storartade insatser för kulturen." Amatörkultur omskrivs dock inte särskilt mycket i Östergötlands kulturplan, inte alls på samma tydliga vis som i Örebro läns plan. I några av avsnitten om de olika konstområdena understryks konkret en åtskillnad mellan professionell och ideell kultur och amatörkultur. Region Östergötland har valt att i sin kulturplan ha ett särskilt avsnitt om begreppet <i>civilsamhället</i>, där definitioner klargörs och relationen mellan region, kommuner, kulturplanens verksamhetsområden och det s k civilsamhället tydliggörs. Det presenteras också en särskild avsikt för planperioden: "Utveckla ett ökat utbyte och dialog mellan Region Östergötland, kulturverksamheter med regionala uppdrag och det ideella kulturlivets aktörer". I planen påpekas också kommunernas ansvar för stöd till ideell kultur och amatörkultur: "Kommunerna ger också stöd till det fria kulturlivet, både professionella kulturskapare och föreningsliv, folkbildning och amatörkultur. Direkt stöd till lokal amatör- och arrangörsverksamhet är ett kommunalt ansvar."

TENDENSER FRÅGA 4.2	Liksom 2018 års undersökta kulturplaner visade framgår det av 2019 års undersökta planer att regionerna generellt sett har blivit noggrannare och tydligare med att i planerna göra åtskillnad mellan professionellt och ideellt organiserad kultur och konst, och hur insatserna för kulturutvecklingen riktas och hanteras i olika delar och på olika nivåer i det regionala kulturlivet. Årets planer lyfter i högre grad än förra året fram det professionella kulturlivet och kulturskaparna mer än civilsamhällets aktörer.

	4.3 Lyfts kulturella och kreativa näringar (KKN) specifikt i kulturplanen?
VÄSTER- BOTTEN	Ja, regionens mål nr 5 för planperioden om kulturens roll för regional utveckling är kopplat till ett särskilt avsnitt om kulturella och kreativa näringar (KKN). Planen saknar dock beskrivningar av kopplingar mellan satsningar på kulturskapare och kulturrelaterade näringar i regionen. Planen kunde tydliggjort avsnittet med en mer utförlig definition av kulturella och kreativa näringar. Avsnitt och skrivningar om professionella kulturskapare och om KKN är helt separerade i planen, vilket i sig skapar oklarheter, eftersom kulturskaparna utgör kärnan i kulturella och kreativa näringar. Planen kunde tjäna på att även koppla KKN-skrivningar till om i så fall hur regionen avser att arbeta med exempelvis konstnärsresidens samt interkommunala, interregionala och nationella samarbeten inom KKN-sektorn. Det påpekas i planen att Region Västerbotten under perioden avser att fastställa en arbetsmodell samt genomföra en gemensam handlingsplan inom området kulturella och kreativa näringar, där regionen och kommunerna i Västerbotten har ett gemensamt ansvarstagande.
VÄSTRA GÖTALAND	Ja, Västra Götalandsregionen lyfter i sin kulturstrategi/-plan utförligt fram regional utveckling av kulturella och kreativa näringar (KKN) i ett särskilt avsnitt med rubriken "Kulturella och kreativa näringar och platsutveckling". Regionens strategi för att stödja utvecklingen av KKN-sektorn formuleras i treåriga program som tas fram i samverkan mellan kulturnämnden och regionutvecklingsnämnden. I regionens kulturplan för 2020-2023 handlar skrivningarna dock bara det KKN-program som gäller perioden 2018-2020. Kulturplanen saknar alltså skrivningar om hur KKN ska utvecklas under tre av de fyra åren av planperioden. Avsnittet om KKN saknar skrivningar som tydligare kopplar professionella kulturskapare och regionens konstnärspolitiska perspektiv till regional KKN-utveckling i regionen. Regionen kunde i ännu högre grad tydliggöra synergier mellan satsningar på kulturskapare och kulturrelaterade näringar i regionen. En av prioriteringarna för planperioden är att: "stärka kulturföretagarnas möjligheter att leva på sina verksamheter genom att utveckla väl fungerande stödformer och bidra till ökad digital kompetens och konkurrenskraft nationellt och internationellt".
ÖREBRO LÄN	Ja, kulturplanen har ett eget avsnitt om kulturella och kreativa näringar, som dock är mer kortfattat och svepande formulerat än i några av de övriga kulturplanernas motsvarande avsnitt. Det konstateras att den regionala utvecklingsstrategin bland annat vill skapa goda förutsättningar för entreprenörskap i hela länet, ökad branschbredd och fler arbetstillfällen, samt att internationalisering är viktigt för KKN. Övergripande hävdas att kunskapen om villkoren för KKN måste öka för att utveckling ska kunna genomföras i praktiken – det är en tydlig generell hållning i ämnet och regionen specificerar ytterst få saker inför planperioden. Avsnittet om KKN har ett efterföljande avsnitt som heter "Kultur och turism". Här finns en del skrivningar som konkret lyfter olika konstområden och kulturskapare. Dock saknar båda avsnitten några konkreta utvecklingsförslag för planperioden.

	Som avsikt för utveckling inom KKN för planperioden har Region Örebro län i sin kulturplan att ”öka möjligheterna för kulturella kreativa näringar att utvecklas och bidra till ekonomisk tillväxt i länet genom att tillhandahålla stödstrukturer och mötesplatser utifrån behov i branschen”.
ÖSTER-GÖTLAND	Ja, kulturplanen har ett eget avsnitt om kulturella och kreativa näringar. Här refereras relativt mycket till Tillväxtverkets definitioner av KKN och uppdrag inom KKN-utveckling. Det är i stort sett ett lägesbeskrivande avsnitt som även blickar bakåt i ämnet. Det saknas det några utvecklingsförslag eller konkret formulerade avsikter för planperioden när det gäller kulturella och kreativa näringar i Östergötland. Positivt med Östergötlands avsnitt om KKN är att de professionella kulturskaparna lyfts särskilt i sammanhanget: ”En stor del av de professionella kulturskaparna är idag företagare och näringsidkare. De kreativa och kulturella näringarna är en viktig del av de professionella kulturskaparnas arbetsmarknad. Det konstnärliga skapandet har även stor betydelse förtillväxt och arbetsmöjligheter i intilliggande näringar.”
TENDENSER FRÅGA 4.3	Liksom 2018 uppmärksammas kulturella och kreativa näringar (KKN) i hög grad i kulturplaner nuförtiden. Samtliga fyra planer har särskilda rubricerade avsnitt i ämnet, men skrivningarna skiljer sig åt en del mellan planerna. Västra Götalandsregionen är mer utförlig i sin plan om utveckling av området än övriga. Region Östergötland är inte lika stark i detta avsnitt som i många andra delar av sin kulturplan, men positivt är att de är noga med att framhäva de professionella kulturskaparnas roll och koppling till kulturella och kreativa näringar. Kulturpolitikens koppling till övergripande regional utveckling påtalas i allt högre grad de senaste åren, och även hur KKN-området lyfts här. Besöksnäringar, kulturmiljö, kultur i värden och generell näringslivsutveckling genom det som många kallar <i>kultur företagande</i> lyfts i många kulturplaner. I Region Örebro läns kulturplan finns vid sidan av KKN-avsnittet ett särskilt avsnitt om kultur och turism. Det är anmärkningsvärt att många planers KKN-avsnitt saknar en koppling till kulturplanens övriga avsnitt om de professionella kulturskaparna och konstområdena, samt till skrivningar om digitalisering. Det hör tyvärr till ovanligheterna i kulturplanerna med konstnärspolitiska perspektiv på regional KKN-utveckling; hur kulturpolitiken kan hantera synergier mellan satsningar på kulturskapare och kulturrelaterade näringar i länet, och hur kulturpolitiken hanterar balansen mellan instrumentella och konstnärliga perspektiv när det gäller professionell kultur och konst.

	4.4 Lyfts samarbeten med andra regioner? Nämns något konkret om interregional verksamhet som gagnar kulturskapare i regionen?
VÄSTER-BOTTEN	Ja, Västerbotten utvecklar ihop med de tre övriga regionerna i Norrland en interregional samverkan på kulturområdet. I planens Mål 4 om goda villkor för professionella kulturskapare lyfts denna samverkan fram som ett av insatsområdena för planperioden.
VÄSTRA GÖTALAND	Under strategi- och planperioden prioriterar Västra Götalandsregionen att ytterligare stärka och utveckla strukturer för såväl interregional och interkommunal samverkan som samverkan om gemensamma frågor mellan kommunerna och regionen. I planens musikavsnitt poängterar regionen vikten av en ökad rörlighet genom interregionala samarbeten.

ÖREBRO LÄN	Nej, formella samarbeten med andra regioner lyfts knappast alls i Region Örebro läns kulturplan. Enbart i korta ordalag nämns samverkan med andra regioner i planens avsnitt om dans och spelkultur.
ÖSTER-GÖTLAND	I avsnittet om Region Östergötlands strategiska prioritering nr 4 för planperioden "Utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan" påpekas följande: "Interregional [...] samverkan kommer att få ökad betydelse för den kulturella infrastrukturen. Inte minst vad gäller framtida möjligheter att bredda och även finansiera kulturella ambitioner. Region Östergötland har en strävan att skapa mer långsiktig samverkan med andra regioner, där det finns utvecklingspotential i gemensamma frågor. Det finns även frågor där samverkan med närliggande regioner skulle gynna förutsättningarna för konstens och kulturens många uttryck." I filmavsnittet lyfts att en av ambitionerna för planperioden är att skapa möjligheter för interregionalt utbyte inom film. På musikområdet nämns att: "Ett exempel är att Region Östergötland kommer att gå in i ett interregionalt samarbete för att stödja unga musiktalanger i projektet Nationellt Centrum för Musiktalanger."
TENDENSER FRÅGA 4.4	Detta års undersökta kulturplaner har alla förhållandevis få skrivningar om interregional kultursamverkan. Region Örebro läns plan har allra minst, och Region Östergötland mest av de fyra planerna. Ambitioner att generellt öka regionsamverkan mellan de fyra norrläna är ett faktum sedan något år tillbaka, vilket framhävs i Region Västerbottens kulturplan.

	4.5 Beskriver kulturplanen specifikt några internationella samarbeten som gagnar kulturskapare i regionen?
VÄSTER-BOTTEN	"Internationellt arbete" är prioriterat i kulturplanen och finns med som en egen rubrik inom ramen för målområde 5 för planperioden. Region Västerbotten betonar att ett ökat kulturellt utbyte och samverkan i Europa mellan såväl professionella kulturskapare som de regionala kulturinstitutionerna är viktigt. Regionen poängterar bl a att konsten och kulturskaparna gagnas av internationellt arbete: "Internationellt arbete sker inom ramen för de regionala kulturverksamheterna, vilket bidrar till ett dynamiskt kulturliv, konstnärlig förnyelse, nya samarbetsformer, kulturellt utbyte såväl som synliggörandet av Västerbotten och dess professionella kulturskapare." På bild- och formområdet är ett utvecklingsområde att planera för regionens bild- och formkonstnärer att synas i yrkesmässiga sammanhang nationellt och internationellt. Det påpekas konkret att konstmuseet Museum Anna Nordlander ska jobba tvärgeografiskt och arbeta för en internationalisering i samarbete med de som verkar i den absoluta närheten; Finland, Ryssland, Norge, samt de norra delarna av Sverige.
VÄSTRA GÖTALAND	Internationalisering lyfts fram tydligt i Västra Götalands kulturplan och ges stort utrymme under egen rubrik. Ett av planens fokusområden för planperioden är att på "ett strategiskt sätt möta konstnärers och kulturutövares behov av internationalisering, stärka de internationella kontakter som redan finns hos organisationer och kommuner, bättre nyttja existerande internationella nätverk och med kulturens hjälp bidra till den regionala påverkansagendan."

	Prioriteringar inom internationalisering är att • främja konstnärlig utveckling, mångfald och kvalitet i kulturutbudet genom strategiska satsningar på internationellt utbyte och internationella nätverk för konstnärer, organisationer och kommuner • stärka europeiskt kultursamarbete och öka antalet EU-ansökningar från Västra Götaland genom informationsinsatser och vägledning samt genom att skapa möjligheter för kulturorganisationer att ingå i europeiska nätverk • medverka till den regionala påverkansagendan och beslutade strategiska förflyttningar utifrån regionala prioriteringar och behov På musikområdet påpekas att en ökad rörlighet genom internationella utbyten och export bidrar till att utveckla musiken i regionen. Många musiker, arrangörsnätverk och festivaler verkar kontinuerligt på en internationell arena. Sedan 2019 har regionen ett musikexportkontor som bidrar till att stärka Västra Götaland som musikregion med förgreningar ut i världen. Vidare påpekas att det är viktigt med insatser för att kompetensutveckla arrangörer, producenter och musiker inom internationalisering.
ÖREBRO LÄN	Ökad internationalisering lyfts som en viktig fråga i avsnittet om kulturella och kreativa näringar. I avsnittet "Internationell samverkan" påpekas att internationella kulturutbyten behövs för att utveckla kulturen i länet, och att ett utbyte sker bl a genom länets kulturinstitutioner och residensverksamhet inom dans samt bild och form. Region Örebro län har sedan 2014 ett internationellt stipendium som stödform för att stimulera samverkan utanför rikets gränser. Vidare lyfts att: "På internationell politisk nivå finns samarbeten där regionens politiker medverkar. Främst sker det genom organisationen AER (Assembly of European Regions) som arbetar med frågor inom regional utveckling ur ett transnationellt perspektiv. Region Örebro läns EU-kontor Central Sweden i Bryssel har funktionen att vara bollplank och inspiratör."
ÖSTER-GÖTLAND	Jämfört med övriga tre kulturplaner lyfter inte Region Östergötland specifikt internationella perspektiv särskilt mycket i sin kulturplan. En konkret sak som nämns i planen är att regionen vill utveckla former för konstnärsresidens inom flera konstområden för att öka den konstnärliga närvaron i länet, och stimulera till ökat utbyte nationellt och internationellt.
TENDENSER FRÅGA 4.5	"Ökad internationalisering" är ett uttryck som förekommer i både Västra Götalands och Örebro läns kulturplaner. "Internationellt arbete" är rubriken för ett avsnitt i Västerbottens plan. I Östergötlands plan är det få skrivningar om internationella perspektiv på kulturlivet. Jämfört med tidigare år har internationella perspektiv på regional kulturutveckling ökat i kulturplanerna och getts både egna rubricerade avsnitt och skrivits in i målområden i flera regioners kulturplaner.

5 Regionens kulturpolitik i relation till regional utveckling

	5.1 Hur relaterar kulturplanen till övergripande regional utveckling?
VÄSTER-BOTTEN	Region Västerbotten kulturplan är inte lika utförlig som övriga undersökta kulturplaner i denna rapport när det gäller redogörelser för planens koppling till regionens övergripande utvecklingsstrategi respektive regionplan. I kulturplanen framgår inte några konkreta strategiska kopplingar alls. Utvecklingsstrategi och regionplan nämns bara för kännedom i kulturplanen.
VÄSTRA GÖTALAND	Västra Götalandsregionen har denna gång slagit samman sin kulturstrategi och kulturplan till ett enhetligt dokument att gälla för hela planperioden. Utifrån både kommunala, regionala, nationella och internationella perspektiv sätts kulturpolitiken i relation till samhällsstrukturer och andra politikområden. I dokumentet redogörs tydligt för regionens samverkan med kommunerna för att stärka invånarperspektivet och underlätta för interkommunal samverkan och respektera det kommunala självstyret. Det påpekas bl a att: "Kulturnämnden har tillsammans med regionutvecklingsnämnden och miljönämnden överenskommelser med tre av kommunalförbunden. Kultur ingår inte i Göteborgsregionens kommunalförbunds verksamhet och därför har kulturnämnden istället en överenskommelse med delregionens kultur- och fritidschefsnätverk. Överenskommelserna samlar resurser, ger utrymme för delregionala variationer och prioriteringar i genomförandet av den regionala kulturstrategin och utvecklingsstrategin (RUS)." Kommunerna i Västra Götaland har prioriterat att följande områden ska utvecklas i samverkan med regionen och kommunalförbunden de kommande fyra åren: kulturskola och ungas eget skapande, bibliotek och läsfrämjande, kulturella och kreativa näringar, besöksnäring och platsutveckling, natur- och kulturarv och kulturmiljö, gestaltad livsmiljö och offentlig konst, folkbildning och idrott, kultur och hälsa. Västra Götalandsregionen arbetar fram specifika prioriteringar, konkreta aktiviteter och rollfördelning för genomförande tillsammans med kommunalförbund och kommuner under strategiperioden. Detta med hänsyn till det kommunala självstyret. Under strategiperioden prioriterar Västra Götalandsregionen att ytterligare stärka och utveckla strukturer för såväl interregional och interkommunal samverkan som samverkan om gemensamma frågor mellan kommunerna och regionen.
ÖREBRO LÄN	I förordet till Region Örebro läns kulturplan står det: "Visionen i den regionala utvecklingsstrategin, 'Örebroregionen – Sveriges hjärta. En attraktiv och pulserande region för alla', innebär att alla invånare ska ha möjlighet att forma sina liv i ett hållbart samhälle. Den regionala utvecklingsstrategin pekar ut riktningen för att uppnå social hållbarhet med ekologin som ram och ekonomin som medel. Kulturen är en kraft för social hållbarhet och en del i arbetet med att skapa en hållbar region med Agenda 2030 som utgångspunkt." I kulturplanens avsnitt "Regional kulturutveckling" är regionen pedagogiskt ambitiös och fördjupande kring regionala utvecklingsfrågor. Här redogörs för både kulturplanens funktion, kulturpolitiska inriktningar och kulturfrågors relationer och kopplingar till såväl kulturpolitik som allmän samhällsutveckling på både internationell (Agenda 2030), nationell, regional och kommunal nivå. Regionen poängterar att kulturplanen hanterar regional kulturutveckling med fokus på kvalitet och professionalitet, och lyfter fram en distinktion mellan professionell kultur och amatörkultur. Planen är också tydlig i jämställdhetsfrågor.

	I den övergripande regionala utvecklingsstrategin för Region Örebro län har kulturområdet tre strategiska inriktningar för att nå det önskvärda läget 2030: 1. Stärk länets kulturella infrastruktur med tonvikt på ett jämlikt, jämställt och tillgängligt kulturliv med barn och unga i fokus. 2. Öka tillgängligheten och utbudet av kultur, upplevelser och evenemang. 3. Skapa förutsättningar för ett starkt civillsamhälle och en stark folkbildning som bidrar till demokrati och social sammanhållning. Under rubriken "Regional kulturutveckling 2020-2023" framhävs att den offentligt finansierade kulturen i Örebro län "drivs framåt av tre olika kraftfält: Kulturen, Människan och Samhället". Inom fältet "Kulturen" ryms den kulturella infrastrukturen och det professionella kulturlivet i länet. Den regionalpolitiska inriktningen 2020-2023 för kulturutvecklingen i Örebro län är "solidariskt fördelad kultur" I avsnittet om kulturella och kreativa näringar påpekas att den regionala utvecklingsstrategin bland annat vill skapa goda förutsättningar för entreprenörskap i hela länet, ökad branschbredd och fler arbetstillfällen.
ÖSTER-GÖTLAND	Östergötlands kulturplan är föredömlig när det gäller skrivningarna om kulturpolitikens relation till det övergripande regionala utvecklingsarbetet, både gällande kommunernas kulturpolitiska arbete, nationell nivå och till andra politikområden. Avsnittet "Kulturpolitiska utgångspunkter" beskriver tydligt hur regionen ser på kulturens roll i Region Östergötlands utveckling, det regionala kulturuppdraget, kulturpolitiska mål nationellt och regionalt samt hur kultursamverkansmodellen fungerar. Under rubriken "Regionala mål för kultur" presenteras den allmänna strategiska regionala treårsplanen som anger den övergripande politiska inriktningen 2019-2021, och vilka delar av den som är styrande för kulturområdet. Till respektive strategiskt mål finns en kopplad framgångsfaktor, till exempel "Strategiskt mål: Goda livsvillkor och jämlik hälsa i Östergötland. Framgångsfaktor: Region Östergötland bidrar till att östgötar är delaktiga i samhällets utveckling". Regionens kulturpolitiska utgångspunkter och mål beskrivs också i ett eget avsnitt, som i sin tur är uppdelat i "Kulturens roll i Region Östergötlands utveckling", "Kulturpolitiska mål" nationellt och regionalt samt "Kultursamverkansmodellen". I den strategiska planen för den övergripande politiska inriktningen för Region Östergötland 2019-2021 finns ett antal strategiska mål och "framgångsfaktorer" som ska vara styrande för kulturområdet. En av dessa är "Ett rikt och utbrett kulturliv", där framgångsfaktorn är att regionen bidrar till god tillgång till kulturupplevelser och eget skapande samt att regionen bidrar till att förstärka infrastrukturen för det fria skapandet. Region Östergötland presenterar i sin kulturplan fem strategiska prioriteringar för planperioden: främja demokrati och delaktighet, bredda deltagande och öka spridning, stödja konstnärlig utveckling och främja kvalitet, utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan, utveckla kulturens roll i samhällsutveckling. Särskilt positivt är regionens aviserade satsningar på konstnärlig utveckling och kvalitet, och att regionen avser att utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan med kommuner och kulturlivets olika aktörer och nivåer, med en tydlig inriktning att främja de professionella kulturskaparnas villkor i regionen. Östergötlands kulturplan tar mer än många andra regioners kulturplaner avstamp i kommunernas och de professionella kulturskaparnas behov och önskemål. Detta har resulterat i gemensamma ambitioner för regionen och kommunerna att: öka tillgång och inkludering i kulturlivet, skapa förutsättningar för professionella kulturskapare att verka i Östergötland, utveckla den kulturella infrastrukturen i samverkan, utveckla kulturarvet som en tillgång för platsutveckling och besöksnäring, utveckla förutsättningar för kulturella kreativa näringar, främja bibliotekens roll för digital delaktighet och demokrati.
TENDENSER FRÅGA 5.1	Trenden liknar den som vi såg i de kulturplaner som kom på remiss både 2017 och 2018. Regionala kulturplaner tycks på senare år överlag ha mer konkreta och detaljerade redogörelser för hur kulturplanen relaterar till övergripande regionala utvecklingsplaner, andra regionala strategier och målbilder. Några av kulturplanerna sätts in i långsiktiga tidsperspektiv och vissa lyfter kopplingen till <i>FN:s agenda 2030 om hållbar utveckling</i>. Västerbottens kulturplan sticker ut med att inte alls redogöra för hur planen relaterar till regionplan eller regional utvecklingsplan. Övriga tre kulturplaner är förhållandevis mycket ingående i saken.

6 Sammanfattning

	6.1 Har regionen tagit till sig av KLYS remissyttrande?
VÄSTER-BOTTEN	Ja, regionen har hörsammat flera saker i KLYS remissyttrande. Bland det som Region Västerbotten beaktat och som legat i linje med regionens egna bedömningar är kompletterade skrivningar om principen om armlängds avstånd samt utvecklade skrivningar om konstnärlig frihet och vikten av att lyfta fram MU-avtalet och enprocentregeln och att bättre omnämna upphovsrätten. I det regionala målet (Mål 4) om goda villkor för professionella kulturskapare har regionen lagt till skrivningar om upphovsrätt och avtalsenliga ersättningar till kulturskapare. Regionen har på KLYS inrådan dessutom tagit bort begreppet <i>semiprofessionell kulturskapare</i> ur planen.
VÄSTRA GÖTALAND	Oklart kring detaljerna om vad regionen justerat utifrån KLYS remissvar. Jämfört med övriga tre kulturplaner i denna rapport är det svårare att utröna om och i vilken utsträckning Västra Götalandsregionen tagit till sig av KLYS remissvar.
ÖREBRO LÄN	Ja, regionen har tagit en hel del intryck av KLYS remissvar och gjort väsentliga förbättringar av de konstnärspolitiska skrivningarna i avsnittet "Professionella kulturskapare i länet". Regionen nämner och hänvisar till KLYS som organisation och KLYS rekommendationer gällande ersättningar till offentligt anlitade kulturskapare och att följa kollektivavtalsnivåer. Avsnittet har kompletterats med skrivningar om MU-avtalet och enprocentregeln för bild- och formområdet, vikten av en god arbetsmiljö för kulturskapare, samt vikten av att bevaka och värna upphovsrätten i all offentligt finansierad kultur. På KLYS inrådan strök regionen följande tvivelaktiga skrivning i remissversionen, som kunde uppfattas som ett brott mot armlängds avståndsprincipen och konstnärlig frihet: "Det kan också innebära att analysera hur människor framställs på scen eller i utställningar."
ÖSTER-GÖTALAND	På KLYS inrådan rättades en otydlig disposition; ett avsnitt om <i>spelkultur</i> flyttades från ett avsnitt om civilsamhällsfrågor till ett avsnitt med rubriken "Nya konstnärliga uttryck". I övrigt är det svårt att i sak fastställa vad KLYS remissvar har haft för inverkan på kulturplanens innehåll.
TENDENSER	Alla de fyra regionerna lyfter i sina kulturplaner ingående sådant som kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet och principen om armlängds avstånd, och har i sina slutversioner av planerna kompletterat och stärkt många av skrivningarna. Alla utom Västra Götalandsregionen har renodlat begrepps användningen i sina planer när det gäller professionella kulturskapare och konstnärsbegreppet. Region Västerbotten och Region Örebro län har mer än övriga två regioner rent konkret tagit intryck av KLYS remissvar när det gäller synpunkter på konstnärspolitiska begrepp, hur kulturskaparna adresseras i planerna samt hur avtal och arvodesrekommendationer nämns. Region Örebro län har även lyft in hänvisning till KLYS som organisation och KLYS arvodesrekommendationer. När det gäller Region Östergötland och Västra Götalandsregionen är det svårare att avgöra i vilken utsträckning som regionerna tagit intryck av KLYS remissvar. Östergötland hade redan i sin remissversion konkreta hänvisningar till KLYS och KLYS arvodesrekommendationer.

	6.2 Vilket är helhetsintrycket och vad sticker ut i den här kulturplanen?
VÄSTER-BOTTEN	Region Västerbottens kulturplan för 2020-2023 är tydligt insatsorienterad och ger på det stora hela ett mycket ambitiöst och genomarbetat intryck. Planen är väldigt konkret när det gäller hur regionens kulturpolitiska mål kopplas till professionella kulturskapare, vilka lyfts i ett av de fem huvudmålen för planperiodens kulturutvecklingsarbete. Dokumentet ger ett gediget intryck, men frångår delvis formmässigt normen för många av landets regionala kulturplaners upplägg. Samtliga konst- och kulturområden finns med, men det finns en viss obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak; somligt får väsentligt mer utrymme än annat. Vissa områden och sakfrågor redogörs detaljfattigt (t ex litteraturområdet) medan andra får betydligt mer fördjupande redogörelser. I planen finns rubriken ”Nya och alternativa konst- och kulturformer” och här lyfts <i>spelkultur</i> som ett eget verksamhetsområde. Det är svårt att peka på något särskilt som sticker ut med Region Västerbottens kulturplan. Det är ett tydligt fokus på professionella kulturskarpares roll i den kulturella infrastrukturen, och insatser för att utveckla bild och form-området lyfts fram lite extra.
VÄSTRA GÖTALAND	Västra Götalandsregionens kulturstrategi och kulturplan för 2020-2023 är kulturpolitiskt driven och konstnärspolitiskt starkare än många andra regionala kulturplaner som KLYS tagit del av på senare år. Det är lätt att avläsa regionens kulturpolitiska prioriteringar och perspektiv, samt kulturpolitikens relation till andra politikområden och till regionens övergripande utveckling. Regionen poängterar i sin strategi och plan vikten av en flernivåsamverkan och att kultur och konst har en viktig roll i samhällsbygget. KLYS välkomnar att ett av planperiodens fokusområden är att stärka kulturskaparnas villkor, och att konstnärlig kvalitet är ett av de fem huvudperspektiven för regionens kulturpolitik under planperioden. Men när regionen överlag framvisar så höga konstnärspolitiska ambitioner är det förvånande att en rad viktiga frågor utelämnas i dokumentet; exempelvis närmare skrivningar om kulturskarpares ekonomiska villkor inom samtliga konstområden och hur regionen ser på upphovsrättens betydelse för kulturskaparna. Generellt är dokumentet mycket konstruktivt och tydligt formulerat med vägledande perspektiv och förslag. Samtliga konst- och kulturområden finns med, men det råder en viss obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak. Några områden får väsentligt mer utrymme än andra. Vissa sakfrågor inom konstområdena redogörs svepande, medan andra får mer fördjupande redogörelser. Bild- och formkonst, gestaltad livsmiljö, slöjd och hantverk ges sammantaget mer utrymme än scenkonst och litteratur. Det som sticker ut är att Västra Götalandsregionen presenterat både en kulturstrategi och en kulturplan i ett kombinerat dokument. Överlag är dokumentet mycket konstruktivt och tydligt formulerat med vägledande perspektiv och förslag. <i>Konstnärlig kvalitet</i> är ett av de fem huvudperspektiven för regionens kulturpolitik under planperioden.
ÖREBRO LÄN	Region Örebro läns kulturplan för 2020-2023 är förhållandevis ambitiös och välgrundad. Dokumentet har dock en mer övergripande och allmänbeskrivande karaktär än flera andra regionala kulturplaner. Det är intressant hur Region Örebro län i sin kulturplan tydligt redogör för utfallet av dialogerna med regionens kulturaktörer och utmaningarna för den regionala kulturutvecklingen. Jämfört med övriga planer i denna rapport fäster Region Örebro län stor vikt vid ambitionen att skapa ett jämlikt och jämställt kulturliv och en solidariskt fördelad kultur i länet. Det finns många utförliga skrivningar om breda samhällsfrågor och kopplingar mellan politikområden, och om den kulturella infrastrukturen i stora drag, men planen kunde ha gjorts än mer konstruktiv genom att lyfta fler konkreta förslag inom konstområdena för den regionala kulturpolitiken att ta ställning till för den aviserade planperioden.

	Samtliga konst- och kulturområden finns med i planen, men det finns en viss obalans i proportionerna mellan hur olika konstområden beskrivs och analyseras i sak; somligt får väsentligt mer utrymme än annat. Vissa områden och sakfrågor redogörs detaljfattigt medan andra i jämförelse får avsevärt mer fördjupande redogörelser. Det som sticker ut med Region Örebro läns kulturplan är att den så uttalat avses att bidra till en demokratisk samhällsutveckling med sina särskilda inriktningar på <i>Solidariskt fördelad kultur</i> och <i>Kultur och hälsa</i>.
ÖSTER-GÖTLAND	KLYS ser mycket positivt på Region Östergötlands kulturplan för perioden 2020-2023. Det här är en välstrukturerad och tydligt formulerad plan, som är ovanligt starkt inriktad på konstnärspolitik. I jämförelse med samtliga planer som KLYS läst genom åren hör Östergötlands till en av de bästa när det gäller hur de professionella kulturskaparna lyfts fram i den regionala kulturella infrastrukturen, och hur stärkta villkor för kulturskapare prioriteras starkt. KLYS sätter stort värde på att främjande av konstnärlig utveckling, kvalitet och kulturell infrastruktur är några av huvudprioriteringarna för regionens kulturpolitik under planperioden. Särskilt positivt i KLYS ögon är att Östergötlands kulturplan är så tydlig med vikten av grundläggande förutsättningar för yrkesverksamma kulturskapare, som till exempel avtal och ersättningar, armlängds avstånd, upphovsrätt, konstens egenvärde samt kulturell och konstnärlig mångfald. En röd tråd i Östergötlands kulturplan är regionens goda ambitioner med balans i satsningar på både bredd- och spetskultur. KLYS har som främsta invändning att Östergötlands kulturplan bitvis blir allt för visionär med många övergripande mål och en avsaknad av tillräckligt tydligt formulerade åtaganden för planperioden. De fem strategiska kulturprioriteringar som regionen har formulerat inför 2020-2023 innehåller viktiga, men delvis abstrakta och svårsmåttbara punkter. Självklart är det underförstått att en sådan här flerårig plan kommer att kopplas till årliga, mer konkreta aktivitetsplaner. Men att i en regional kulturplan genomgående undvika "ska" och i stället ofta i stora penseldrag redogöra för vad Region Östergötland "vill", framstår både i många avsnitt som vagt och förenklande, oavsett om det gäller kulturpolitiska prioriteringar, de olika konstområdena i stort eller specifika sakfrågor. Det som sticker ut med Region Östergötlands kulturplan är det starka konstnärspolitiska fokuset och hur de professionella kulturskaparna lyfts fram i utvecklingen av regionens kulturella infrastruktur.
TENDENSER FRÅGA 6.2	Trenden från 2018 års undersökta kulturplaner håller i sig – konstnärspolitiska perspektiv lyfts 2019 i ännu högre grad än i tidigare års regionala kulturplaner. De professionella kulturskaparna och deras villkor får oftare egna avsnitt i planerna och allt mer utrymme med detaljerade redogörelser överlag. Tre av de fyra planerna i denna rapport har särskilda kapitel eller avsnitt om de professionella kulturskaparnas villkor. Genomgående formulerar sig regionerna tydligare kring kulturell infrastruktur och kulturlivets olika aktörer och nivåer, och samverkan mellan dessa. Med vissa undantag är samtliga planer noga med att problematisera hur professionella, ideella och amatörer relaterar till kommunernas kulturliv, och till interregional och internationell samverkan inom kulturlivet. Centrumbildningarnas och kollektivverkstädernas betydelse framhävs särskilt i några av planerna. Internationalisering är ett begrepp som tycks få större fäste i svensk regional kulturpolitik. Regionala kulturplaner har mer skrivningar än för några år sedan om internationella samarbeten inom det regionala kulturlivet, bl a genom konstnärresidens. Liksom vi påpekade i förra årets tendensrapport är en tendens även detta år att regionerna allt mer kommunicerar direkt med KLYS i frågor som rör det professionella kulturlivet, samråd med kulturskapare och yrkesvillkor. Det regionala samrådsarbetet med kulturskapare har fördjupats i dialog med KLYS, vilket även nämns konkret i vissa av planerna.

	Det är i årets undersökta kulturplaner tydligare skrivningar när det gäller hur regionerna i sitt kulturpolitiska arbete följer de nationella kulturpolitiska målen. Främjande av konstnärlig kvalitet betonas i flera av planerna och ingår även som några regioners särskilda prioriteringar för planperioden. Den statliga konstnärspolitiska utredningen från 2018 lyfts knappast fram alls i årets fyra undersökta kulturplaner.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Författarförbundet, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Sveriges Läromedelsförfattares Förbund, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmars Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, 070-948 09 63, klys@klys.se, www.klys.se